

Pedagogisch Beleidsplan
Kindercentrum Zoblij
Gasselte
2017

Dorpsstraat 34
9462 PM Gasselte

In lijn van de opvoeding zoals U Uw kind probeert op te voeden, en kijken waar wij dit nog kunnen aanvullen. Met 20 jaar ervaring in de kinderopvang en twee eigen kinderen wil ik graag die benadering in onze opvang uitdragen.

Of u kind nu 1 dag in de week komt, of vaker, het gaat erom dat hij/zij zich welkom en veilig voelt en dat er iedere dag iets valt te ontdekken.

Kleinschalig, maar veel ruimte en uitdaging dat is waar Kindercentrum Zoblij voor staat. Wij heten U dan ook van harte welkom op onze locatie.

De pedagogische doelen van Rixsen-Walraven zijn algemeen erkend in de sector en liggen ten grondslag aan de pedagogische kaders van Kindercentrum Zoblij. Te denken valt aan;

- * Hoe (emotionele) veiligheid wordt geboden aan kinderen;
- * de persoonlijke competentie van kinderen wordt bevorderd;
- * de sociale competentie van kinderen wordt bevorderd; en
- * de socialisatie van kinderen wordt bevorderd door overdracht van waarden en normen.

Kleine kinderen vragen om vaste gezichten, persoonlijke aandacht en emotionele geborgenheid.

Hoe ouder hoe wijzer, met elkaar kunnen omgaan en nieuwe dingen ontdekken is waar het bij ons om draait.

Wij volgen structureel de ontwikkeling van de kinderen in de dagopvang. Op deze wijze kan onder andere de aansluiting met het basisonderwijs beter voorbereid worden.

Oudere kinderen in de buitenschoolse opvang hebben steeds meer behoefte aan zelfstandigheid en het maken van eigen keuzes. Dit past ook bij hun ontwikkeling. Het samenzijn (spelen) met vriendjes is belangrijker dan het hebben van een vaste groep, vaste beroepskrachten, vaste ruimten en een vast dagritme. Voor oudere kinderen is het belangrijk dat zij de ruimte krijgen om invulling te geven aan hun vrije tijd en eigen initiatieven te ontplooien.

Kortom U blij, en u kind.....

Zoblij!!!!!!

Met vriendelijke groet Henk en Monique van Rein.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Algemene informatie.....	6
1.0 Accommodatie	6
1.1 Openingstijden	6
1.1 Wie haalt u kind op?.....	7
1.2 Extra dag(deel)	7
1.3 Ruilen van dag(delen).....	7
1.5 Margedagen	7
Veiligheid en Hygiëne	8
2.0 Veiligheid en hygiëne	8
2.1 Achterwacht en Vier-ogen principe	8
Team Zoblij	9
3.0 Pedagogisch medewerkers.....	9
3.1 Relatie met u kind	9
3.2 Relatie tussen kinderen	9
De Groep	10
4.0 Groepsopbouw	10
4.1 Buiten spelen.....	10
4.2 Activiteiten	10
Plaatsing	11
5.0 Intake.....	11
5.1 Wennen	11
5.2 Overdracht.....	11
5.3 Contract wijzigingen	11
Spel en Activiteiten.....	12
6.0 Inrichting	12
6.1 Buiten	12
6.2 Activiteiten	12
Verzorging	13
7.0 Voeding.....	13
7.1 Uiterlijke verzorging en hygiëne.....	13
7.2 Zindelijkheid	13

7.3 Slapen	13
7.4 Buikslapen e.d.	14
7.5 Weersomstandigheden	14
Ziekte	15
8.0 Besmettelijke ziektes.....	15
8.1 Gewoon ziek	15
Dagindeling KDV	16
9.0 Kinderdagverblijf	16
9.1 Openingstijden	16
9.2 Dagindeling.....	16
Dagindeling BSO	17
10.0 De Buiten Schoolse Opvang(BSO).	17
10.1 Buitenschoolse Opvang	17
10.2 Schoolvakanties	17
Pedagogisch beleid.....	18
11.0 Creëren van geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden.....	18
11.1 Ontwikkeling lichamelijk	19
11.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling (sociale competentie)	20
11.3 Emotionele ontwikkeling (emotionele veiligheid)	22
11.4 Cognitieve ontwikkeling= Taal.....	26
11.5 Cognitieve ontwikkeling= Denken.....	27
11.6 Creatieve ontwikkeling.....	27
11.7 Ontwikkeling eigen identiteit (persoonlijke competentie)	28
11.8 Normen en Waarden.....	28
11.9 Andere ontwikkeling	30
Protocol opvallend gedrag	31
12.0 Probleemgedrag	31
12.1 Agressiviteit	32
12.2 Angst.....	33
12.3 Driftbuien	35
12.4 Breath holding spell.....	35
12.5 Eenkennigheid	36
12.6 Huilen	36
12.7 Jaloezie	37

12.8 Koppigheid.....	38
12.9 Mokken.....	39
12.10 Nerveuze tics	39
12.11 Slaapproblemen	40
12.12 Het teruggetrokken kind	41
12.13 Wennen op het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang	42
12.14 Ontwikkeling- en functiestoornissen	44
12.15 Motorische ontwikkeling.....	46
12.16 Spraakontwikkeling	47
12.17 Samenvatting van de mijlpalen in de spraak/taalontwikkeling.	48
12.18 Tips voor het stimuleren van de spraak/taalontwikkeling:.....	49
12.19 Neusspraak of nasaliteit	50
12.20 Tweede taalverwervingsproblemen.....	51
12.21 Afwijkende mondgewoonten.....	52
12.22 Verkeerd slikken	53
12.23 Duim-, speen- en vinger zuigen.....	54
12.24 Heesheid.....	54
12.25 Slechthorendheid	55
12.26 Stotteren	56
12.27 Sociaal-emotionele ontwikkeling	58
12.28 Gedragsproblemen voortkomend uit ontwikkelingsstoornissen.....	60
12.29 Over beweeglijkheid (hyper kinetisch gedrag).....	60
12.30 Aandachtstoornis	63
12.31 Contactstoornis	64
Ouder Commissie	66
13.0 Opstart.....	66
Klachtenprocedure.....	66
14.0 Klachten.....	66

Algemene informatie

1.0 Accommodatie

Kindercentrum Zoblij is gevestigd in de voormalige Rabobank van Gasselte

Adres; Dorpsstraat 34
9462PM Gasselte
Email; info@zoblij.nu
Telnr. 06-15 13 64 72

We starten eerst met 1 kinderdagverblijf groep en 1 Buitenschoolse opvang groep. De locatie is zo ingericht dat er zowel binnen als buiten veel ruimte beschikbaar is, waar kinderen zichzelf kunnen ontplooiën of even op zichzelf kunnen zijn. Daarnaast hebben we de ruimte zo ingericht dat u kind ook inter-sociaal contact maakt om ook emotionele groei door te kunnen maken.

Buiten beschikken we over een goed afgesloten plein waar gefietst, gespeeld en kastelen in de zandbak gebouwd kunnen worden. Daarnaast beschikken wij over een moestuin en kas.

Hoewel de locatie in het centrum van het dorp ligt, zijn wij ook dicht bij het bos, waar bij goed weer een heerlijke wandeling gemaakt kan worden. Ook de schaapskooi van Gasselte zal bij tijd en wijle worden bezocht.

1.1 Openingstijden

Kinderdagverblijf Zoblij is 5 dagen per week geopend van: 7.30 uur tot 18.00 uur.

We verwachten u kind <u>voor</u> :	9.00
Bij opvang van een halve dag halen en/of brengen om:	12.30 13.00
Bij voorkeur u kind weer halen vanaf:	16.00
De Buiten Schoolse Opvang(BSO). Is geopend;	
Voorschoolse opvang	7.00 - 8.30
Tussen schoolse opvang	11.45 - 13.15
Naschoolse opvang	15.00 - 18.30
Woensdag en vrijdag	12.15 - 18.30
Voor groep 1 en 2 op vrijdag	7.00 – 18.30

Daarbij is het in overleg mogelijk om u kind eerder te brengen of later op te halen. Deze tijden vinden wij prettig om aan vast te houden in verband met ons dagprogramma.

Indien het even anders loopt graag even contact met de pedagogisch medewerker, dan weten wij ook of u kind die dag uiteindelijk nog wel komt of niet.

Tijdens de erkende feestdagen zijn wij gesloten, zo ook in 2020 op bevrijdingsdag.

1.1 Wie haalt u kind op?

Tijdens de intake geeft u aan wie u kind mag komen ophalen. Indien iemand anders u kind komt halen, willen wij graag daar bericht van. Anders moeten wij eerst contact zoeken met u of u kind mee mag met de persoon die bij ons staat!

1.2 Extra dag(deel)

Wilt u een extra dag(deel) afnemen of wijzigingen voor een langere termijn is dat uiteraard mogelijk, in overleg kijken we dan hoe de wijziging inpasbaar is. Dit moet altijd wel eerst overlegd worden zodat wij genoeg mensen beschikbaar hebben, zodat ieder kind voldoende aandacht krijgt.

Wijzigingen kunnen overlegd worden met Monique telnr. 06-15 13 64 72.

1.3 Ruilen van dag(delen)

Dagdelen kunnen binnen 1 maand geruild worden, mits overlegd met Monique.

1.5 Margedagen

Marge-dagen zijn schooldagen waarop de Basisschool aangeeft dat ze geen lesgeven. Op die dagen is de BSO open vanaf 7.30 uur. Wij zien u kind graag bij ons, maar wel even aanvragen.

De extra dagdelen worden gefactureerd indien dit niet is meegenomen in de overeenkomst.

Tijdens marge-dagen en in de schoolvakanties verzorgen wij de lunch.

Veiligheid en Hygiëne

2.0 Veiligheid en hygiëne

Kindercentrum Zoblij werkt met gekeurde speelattributen die jaarlijks gekeurd worden. Daarnaast zijn onze medewerkers die hoofd verantwoordelijk zijn gekwalificeerd om te werken op een kinderdagverblijf.

Jaarlijks vindt er een risico-inventarisatie en evaluatie plaats. Ook houden wij de eventuele ongevallen en bijna ongevallen bij om iedere keer weer een veiliger omgeving te creëren.

Ook wij zullen gecontroleerd worden door de GGD alvorens we mogen openen maar ook gedurende de jaren. Hiertoe wordt een inspectierapport opgesteld die beschikbaar is via de website of op aanvraag.

Uiteraard kunnen we niet alle risico's uitsluiten, een kind ontwikkeld zich nou eenmaal met vallen en opstaan.

Wij delen het uitgangspunt dat pedagogisch medewerkers kinderen tegen grote risico's beschermen en leren omgaan met kleine risico's.

Verder wordt in dit rapport de hygiëne, leermethodes, samenstelling van de groepen, emotionele veiligheid en brandveiligheid beschreven.

2.1 Achterwacht en Vier-ogen principe

Bij de opstart van de dag en aan het einde zijn er momenten dat er onbalans is in bezetting van medewerkers en het kind ratio. Dit is in beperkte mate toegestaan tot een max van 3 uur totaal per dag. Dit kan voorkomen tijdens het halen en brengen van kinderen naar school of zoals boven genoemd.

Toezicht is altijd gewaarborgd door middel van het camerasysteem dat aanwezig is, verder is de achterwacht met omwonenden geregeld. De achterwacht moet binnen 15 minuten na oproep aanwezig zijn.

Daarnaast lopen ouders op verschillende tijden in en uit.

Bij uitjes gaan wij na toestemming van de ouders naar openbare plaatsen (hertenkamp, Hunebedden, Boomkroonpad e.d.)

3.0 Pedagogisch medewerkers

Kindercentrum Zoblij werkt met gediplomeerde pedagogische medewerkers die bij ons werken onder de voorwaarden van de CAO Kinderopvang.

Verder willen wij stagiaires de kans geven zich te bekwamen in dit mooie vak. Afhankelijk van hun leerjaar wordt gekeken naar de verantwoordelijkheden die hun worden gegeven. Onderdeel van de stage in het laatste leerjaar is zelfstandig activiteiten bedenken en verantwoordelijkheden dragen.

Wij willen onze opvang zo inrichten dat wij met vaste gezichten op de groepen werken. Dit vergroot de emotionele veiligheid van u kind, maar geeft u ook beter houvast. Bij ziekte en vakantie wordt gekeken naar de beste oplossing voor de kinderen.

Niet alleen u kind moet ontdekken, zo ook onze medewerkers. Door kind-overleggen, scholing, inbreng van verbeterpunten en een open structuur willen wij onze medewerkers de mogelijkheid geven zich nog verder te bekwamen in hun werk.

Jaarlijks vindt er een functioneringsgesprek plaats. Daarnaast vindt er uiteraard werkoverleg plaats over pedagogisch handelen, thema's en beleidszaken.

Alle medewerkers (ook vrijwilligers e.d.) beschikken over een V.O.G. (Verklaring Omtrent Gedrag).

3.1 Relatie met u kind

Onze kernwaarden zijn openheid, structuur, geborgenheid en ontplooiing. Dit beleid wordt middels positieve coaching en stimuleren van de kinderen uitgeoefend. Ieder kind heeft haar eigen kwaliteiten en wij willen er alles aan doen om in de lijn van u opvoeding het kind tot wasdom te laten komen. U kind moet zich welkom voelen en gehoord worden.

3.2 Relatie tussen kinderen

Samen spelen, samen delen is een gezegde die eenieder wel kent. Toch sommige kinderen zijn juist iets meer op zichzelf en willen juist alleen spelen. Op ons kindercentrum wordt middels een kind volgsysteem in kaart gebracht wat u kind ambieert en hoe wij daar mee om gaan. Wij zullen de kinderen in ieder geval stimuleren om respect te hebben voor elkaars mening, en daar gepast mee om te gaan.

4.0 Groepsopbouw

Op kindercentrum Zoblij hebben we 1 verticale stamgroep van maximaal 16 kinderen van 0 tot 4 jaar op het kinderdagverblijf, en 1 stamgroep van maximaal 20 kinderen van 4 tot 12 jaar op de Buitenschoolse opvang

De verhouding medewerkers in verhouding tot de kinderen is wettelijk vastgelegd. Ook is leidend hoeveel vierkante meter beschikbaar is, in verhouding tot het aantal kinderen. Indien wij tegen de vierkante meter norm aanlopen zullen wij een tweede groep opstarten.

Het aantal benodigde medewerkers heeft te maken met de leeftijdsopbouw van de aanwezige kinderen. Het zogenaamde kindratio is een berekening die is beschreven in de CAO kinderopvang en ook beschikbaar is op internet.

De kinderen van het dagverblijf worden opgevangen in een groepsruimte met daarnaast 2 slaapkamers.

De centrale hal wordt gebruikt door de BSO. Deze ruimte is aanliggend aan de groepsruimte van het kinderdagverblijf.

4.1 Buiten spelen

Het buiten terrein is zo ingericht dat kinderen veilig kunnen buiten spelen. Het hek met kinderslot en voldoende hoog zorgt ervoor dat de kinderen niet zomaar op straat kunnen komen.

Ook bij het buiten spelen zorgen wij natuurlijk dat er voldoende toezicht is. Op het buitenplein hebben wij een variatie aan faciliteiten staan die het kind uitdaagt en vermaakt.

Voor de BSO hebben we een moestuin en kas, zo leren kinderen hoe iets groeit en bloeit, maar ook dat planten verzorging en onderhoud nodig hebben.

Het plein aan de voorzijde is groen ingericht voor alle leeftijden.

4.2 Activiteiten

Met zijn allen de hei op, of even bij de lammetjes/schape kijken. Gezamenlijk naar het Boomkroonpad of andere activiteiten. U kind zal de locatie niet verlaten zonder dat u het weet.

5.0 Intake

De plaatsing vindt altijd plaats in overleg met Henk en/of Monique. Na een rondleiding en uitleg van de meeste zaken. Worden ook jullie wensen geïnventariseerd betreffende de opvang van jullie kind. Ook wordt er een intake formulier gezamenlijk ingevuld waar de belangrijkste gegevens opstaan.

5.1 Wennen

Uiteraard vinden wij het belangrijk dat het kind (en ook de ouders) wennen aan de opvang. In overleg gaan we kijken op welke tijd en dag(deel) dit kan plaatsvinden. Normaal volstaat 2 maal 2 uur wennen.

Voor het kind is het fijn om tijdens het wennen iets vertrouwds mee te nemen, knuffel en/of doekje.

Op de groep heeft ieder kind een eigen bak waar zijn of haar spullen inzitten. Hierin zit de slaapzak, speen, doek/knuffel, reserve kleren en de luiers in.

5.2 Overdracht

Het is voor ons van het grootste belang dat wij in lijn met de waarden van huis uit u kind op te vangen. Dit kan natuurlijk alleen als wij weten wat u kind bezighoudt of heeft meegemaakt. Deze overdracht willen wij per kind graag in schriftjes bijhouden. Wij schrijven erin wat u kind heeft beleefd op ons dagverblijf, en wij zien graag van u in het schriftje wat u kind verder meemaakt. Zo krijgt u uiteindelijk een leuk boekwerkje wat u kind allemaal heeft meegemaakt in de eerste jaren.

5.3 Contract wijzigingen

Situaties veranderen. Soms voor een korte periode soms voor langer. Indien nodig kan er met extra aanvragen gewerkt worden, maar is de wijziging voor langere tijd, dan graag even aangeven zodat de personele inzet daar ook weer beter op afgestemd kan worden.

Wijzigingen graag met Monique bespreken.

Spel en Activiteiten

6.0 Inrichting

Kinderen kunnen op ons dagverblijf vrij spelen en bewegen, soms met begeleiding en soms op zichzelf. De ruimte is ingedeeld met verschillende uitdagingen, poppenhoek, autospeelhoek, snoezel-ruimte, bouwhoek maar ook lekker knutselen aan tafel. Onze medewerkers zullen continu de kinderen uitdagen en ontplooien.

Sommige hoeken zijn afgebakend om een zekere comfort zone te creëren, andere ruimtes biedt juist meer mogelijkheden om vloerspelen te kunnen doen.

Kortom voor eenieder wat uitdaging en vertier.

Op de groep zelf is een toilet voor de kinderen aanwezig, op deze wijze kan er snel hulp geboden worden als de nood daar is.

De slaapkamers zijn aanliggend aan de groepsruimte. **De Kluis**, (voormalige bank-kluis) is een echte stille slaapkamer. Daarnaast is er nog een slaapkamer.

De BSO vindt zoals reeds genoemd plaats in de centrale hal, waar wederom hoeken zijn ingericht, bouwhoek, poppenhoek, sporthoek, daarnaast is er de Belevings-school. Hier wordt op allerlei manieren de creatieve geest uitgedaagd, spel en muziek en workshops.

6.1 Buiten

Het buiten terrein is zo ingericht dat kinderen veilig kunnen buiten spelen. Het hek met kinderslot en voldoende hoog zorgt ervoor dat de kinderen niet zomaar op straat kunnen komen.

Ook bij het buiten spelen zorgen wij natuurlijk dat er voldoende toezicht is. Op het buitenplein hebben wij een variatie aan faciliteiten staan die het kind uitdaagt en vermaakt.

Voor de BSO hebben we een moestuin en kas, zo leren kinderen hoe iets groeit en bloeit, maar ook dat planten verzorging en onderhoud nodig hebben.

Het plein voor is groen ingericht voor alle leeftijden.

6.2 Activiteiten

Niet iedereen is een buitenmens, maar niemand is een binnen mens!

Op gezette tijden zullen wij activiteiten buiten de locatie uitvoeren. Even naar de schapen/lammetjes, even naar de hei of gewoon een stukje wandelen.

Daarnaast gaan we in samenwerking met lokale ondernemers thematische activiteiten doen. Naast de andere thema's die wij hebben (zoals; zomer, herfst, winter, lente, pasen sinterklaas en kerst enz.)

7.0 Voeding

Op ons kindercentrum bieden wij gezonde en evenwichtige voeding aan op gezette tijden, zie het dagschema.

Krijgt u kind nog flesvoeding of potjes, dan vragen wij u die zelf mee te nemen, dit willen we graag zodat het kind de vertrouwde smaken van thuis ook bij ons krijgt aangeboden.

Is er sprake van een allergie? In overleg kijken we dan wat wij kunnen aanbieden, of het kind van huis uit meekrijgt.

Warme maaltijden worden vooralsnog niet verstrekt, in overleg kunnen wij u kind uiteraard wel de meegebrachte maaltijd opwarmen en laten nuttigen.

7.1 Uiterlijke verzorging en hygiëne

Verschoning vindt plaats op gezette tijden, tenzij het eerder nodig is. Wij verschonen met de door u meegebrachte luiers, aan deze luier is u kind gewend en zal dan ook vertrouwd aanvoelen. Hiermee wordt ook de kans op luieruitslag verkleind.

Na een verschoning wast onze medewerkers uiteraard de handen volgens protocol.

Kinderen die zelf naar het toilet gaan wordt ook gevraagd om na iedere toiletgang hun handen te wassen.

Voor en na het eten wordt uiteraard ook de hygiëne hooggehouden.

7.2 Zindelijkheid

Het ging thuis zo goed!

Tja kinderen hebben zo hun eigen patroon van zindelijk worden. Spel, spanning en aandacht is nu eenmaal op gespannen voet met de zindelijkheid.

Positief stimuleren, scorekaart en bij een ongelukje tijdig verschonen krijgt het kind vertrouwen. In overleg met de ouders voldoende reserve kleren en wellicht op vaste tijden naar de wc komt het allemaal goed.

7.3 Slapen

Baby's hebben hun eigen slaapritme. Op ons kindercentrum hebben we 2 slaapkamers beschikbaar. Ook hebben we een kinderwagen beschikbaar waarin u kind in slaap kan vallen, waarna ze zo in de kinderwagen naar de slaapkamer gereden kan worden.

Ieder kind slaapt in zijn eigen bedje, mocht het nodig zijn dat er toch een bed gedeeld wordt, dan worden de lakens eerst verschoond. De bedden worden sowieso iedere dag verschoond.

Kinderen slapen niet onder een dekbed, maar in hun eigen meegebrachte slaapzak. Dit is eigen en vertrouwd.

De wat oudere kinderen (ongeveer 1,5 jaar) gaan van 2 x daags naar 1 x daags slapen. Dit vindt dan plaats na het middag eten.

De oudere peuters die niet meer willen slapen, maar nog wel willen rusten, kunnen in onze snoezelruimte even uitpuffen.

7.4 Buikslapen e.d.

Buikligging en vastleggen wordt ontraden door de GGD. Omdat dit risico's met zich meebrengt betreffende wiegendood en ademnood.

Indien u toch wenst dat u kind op de buik gelegd moet worden bij het inslapen, dan vragen wij u een aansprakelijkheidsverklaring laten ondertekenen.

7.5 Weersomstandigheden

Ieder weertype geeft uitdaging aan de kinderen, wij zijn van mening dat het voor kinderen ook een leermoment is wat de regen of sneeuw voor uitdaging biedt. Zorgt u wel dat de kleding ook hiervoor geschikt is?

Is er bij zomerdag veel Uv-straling dan smeren wij de kinderen in of spelen we in de schaduw. Eventueel blijven wij bij te veel zonneschijn binnen.

8.0 Besmettelijke ziektes

Wij hanteren de richtlijnen van de GGD. Aangezien wij kinderen op ons kindercentrum hebben van zeer jonge leeftijd kan het voorkomen dat wij hiervan afwijken. Dit ter bescherming van deze kinderen maar ook van onze medewerkers.

Tijdens de intake zal dit besproken worden.

8.1 Gewoon ziek

Wij begrijpen dat u niet voor niets voor opvang hebt gekozen. Toch kunt u ook vast begrijpen dat indien u kind niet fit is, dit een zware belasting voor onze medewerkers betekent.

Indien u kind op de opvang niet fit is, en wij menen dat u dit moet weten, nemen wij contact met u op. Indien u kind koorts heeft en/of moet overgeven of diarree. Vragen wij u wanneer u kind kunt komen halen. Een ziek kind is toch altijd het liefst dan thuis in zijn/haar vertrouwde omgeving.

Dagindeling KDV

9.0 Kinderdagverblijf

9.1 Openingstijden

Kinderdagverblijf Zoblij is 5 dagen per week geopend van: 7.30 uur tot 18.00 uur.

We verwachten u kind <u>voor</u> :	9.00
Bij opvang van een halve dag halen en/of brengen om:	12.30 13.00
Bij voorkeur u kind weer halen vanaf:	16.00

9.2 Dagindeling

Voor 9.00 uur geven we de kinderen tijd om even te acclimatiseren. Voor de kinderen tot een jaar proberen we zoveel mogelijk het thuisritme op te volgen. Bij de ontvangst wordt altijd even afgestemd. De dreumesen zijn meestal al zover dat ze meegaan in het dagritme.

Alvorens aan tafel te gaan wordt het ochtend speelgoed opgeruimd. Om 9.30 uur even lekker drinken, fruit en een koekje. Aan tafel wordt er soms voorgelezen of een spelletje gedaan.

Daarna volgt er een verschoon ronde en/of wc-ronde. De kinderen die het eraan toe hebben gaan slapen/rusten.

De andere kinderen gaan middels spel en beweging aan hun vaardigheden in motoriek, sociale ontwikkeling en rekenontwikkeling werken. Middels thema's en/of vrij spelen en knutselen. Dit kan zowel binnen als buiten.

Om 11.30 uur wordt er weer gezamenlijk een broodje gegeten. Sommige slapers zijn weer wakker en eten gezellig mee. Na het eten is er weer een verschoon/wc-ronde.

Na de maaltijd is het voor de jongste kinderen slaap/rust tijd.

Rond 15.15 gaan we weer met zijn allen aan tafel om even weer wat te drinken met een koekje, cracker of wafel erbij.

Om 16.30 uur hebben we nog een vaste verschoon/wc-ronde.

Dit is een globale dagindeling, omstandigheden door weersinvloeden (warm weer → extra drinkmomenten) of persoonlijke (vaker rusten/verschonen) kan dit schema beïnvloeden.

Dagindeling BSO

10.0 De Buiten Schoolse Opvang(BSO).

Is geopend;

Voorschoolse opvang	7.00 - 8.30
Tussen schoolse opvang	11.45 - 13.15
Naschoolse opvang	15.00 - 18.30
Woensdag en Vrijdag	12.15 - 18.30
Voor groep 1 en 2 op Vrijdag	7.00 – 18.30
Eventuele marge en/of scholingsdagen	7.00 - 18.30

10.1 Buitenschoolse Opvang

Aansluitend aan de schooltijden worden de kinderen gehaald, door ons. De kinderen die van hun ouders zelf naar de BSO mogen, gaan lopends of op de fiets naar de BSO toe. Hoe u kind naar onze locatie toegaat gaat in overeenstemming met wat er met u is afgesproken.

De jongere kinderen gaan met ons vervoer mee naar de BSO. Wij hebben een Stint, hierin kunnen 10 kinderen gezekerd met gordels vervoerd worden. Zij staan onder begeleiding van 1 pedagogisch medewerker zoals ook is voorgeschreven in de wetgeving.

Na aankomst op de BSO wordt de lunch genuttigd.

Mocht er tijd over zijn, kunnen de kinderen zowel binnen als buiten spelen. Waarna wij zorgen dat de kinderen die 's middags naar school gaan, er uiteraard weer op tijd zijn.

De kinderen die ook gebruik maken van de Naschoolse opvang worden aansluitend aan de schooltijden weer opgehaald in de hierboven beschreven procedure.

10.2 Schoolvakanties

In de schoolvakanties zijn de dagen op de BSO wat langer. We werken daarom met thema's en projecten om kinderen uit te dagen en bezig te houden. Waar wij mee bezig zijn wordt weergegeven op een activiteitenplanner die op de groep hangt.

Pedagogisch beleid

11.0 Creëren van geestelijke ontwikkelingsmogelijkheden

In de eerste vier jaren van het leven ontwikkelt een kind zich van baby tot een peuter en schoolgaand kind. Een kind dat, als de ontwikkeling voorspoedig verlopen is, gaat met zelfvertrouwen de toekomst en de 'grote wereld' tegemoet. Daarom zijn deze eerste vier jaar een cruciale periode, waar het gaat om de ontwikkeling van het kind in alle opzichten.

Bij elk kind verloopt deze ontwikkeling gelukkig niet identiek. Elk kind heeft een eigen tempo en heeft bepaalde zaken waarop het zich meer of wat minder ontwikkelt. De situatie, waarin het kind opgroeit, speelt een belangrijke rol in de manier, waarop die mogelijkheden worden gerealiseerd en in welk tempo.

Het is belangrijk, dat ontwikkelingsuitdagingen gesignaleerd worden binnen het dagverblijf. Hierbij wordt er participierend geobserveerd. Ook worden er in de leeftijd van 2 t/m 4 jaar een ontwikkelingsrapport bijgehouden door middel van het kindvolgmodel.

Zoblij is erop gericht om de kinderen in een veilige en prettige omgeving de dag te laten doorbrengen. Hierbij wordt zowel in groepsverband als per elk individueel kind bewust aangesloten op de ontwikkelingsfase waarin het kind zich bevindt.

Op de groepen is verschillend spelmateriaal aanwezig, zoals boekjes, puzzeltjes, bordspellen. Hierbij leren kinderen sociale relaties aan te gaan met andere kinderen. Ze leren met elkaar om te gaan en zelfstandig beslissingen te nemen. Tevens leren ze om te gaan met emoties, zoals verliezen, winnen, blijdschap (bij winnen, maar ook als je het boekje, dat je graag wil lezen krijgt van een ander kind) en verdriet (bij verliezen of als je met iets wilt spelen, waarmee een ander kind nog aan het spelen is). Bij kinderen van 0-2 jaar worden er dansspelletjes gedaan, d.m.v. "Jan Huigen in de ton" en "we maken een kringetje van jongens en van meisjes", wordt er spelenderwijs omgegaan met de geestelijke ontwikkeling zoals, uiten van blijdschap, wachten op elkaar, kijken en leren van elkaar, met over rollen van een bal naar elkaar toe, leer je op elkaar te wachten, samen te delen. In de leeftijd van 2-4 jaar worden de spelletjes meer uitgebreid, zoals stoelendans. Hierbij gaat het om competitie en leren omgaan met verdriet, teleurstelling niet meer mee spelen met het spel. Maar ook verstoppertje, tikkertje, kring spelletjes, om de beurt aan tafel vertellen hoe je weekend was.

Ook is het belangrijk om kinderen te stimuleren in zelfstandigheid. Dit wordt op de groepen gerealiseerd door de verschillende spellen, maar tevens ook door bijvoorbeeld kinderen eerst zelf te laten proberen voordat de helpende hand wordt aangeboden. Daarnaast wordt er aan de kinderen bijvoorbeeld geleerd hoe ze zelf hun jas moeten aan trekken en dicht ritsen, bij het naar bed gaan zelf proberen uit te kleden en na het slapen zelf proberen weer aan te kleden. Maar ook d.m.v. kleine opdrachten te geven, helpen met het speelgoed op te ruimen, helpen met de bekertjes op tafel klaarzetten. Leren, dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor hun

spullen: jas netjes op hangen, sjaal in je mouw van je jas doen, knuffel aan de leidster geven na het slapen, zodat je knuffel niet kwijtraakt en in je eigen mandje terug kan.

Daarnaast wordt middels de spelletjes ook gewerkt aan het concentratievermogen. Hierbij kun je in de leeftijd van 0-2 jaar denken aan bijvoorbeeld speeltjes voor zich te houden en rustig heen en weer bewegen, zodat zij zich daarop concentreren en gaan volgen met hun ogen, en voor kinderen van 1-2 jaar prentenboekjes laten zien en voorlezen. Zo gaan zij zich concentreren op de plaatjes en het verhaaltje, wat daarbij verteld wordt. Bij de leeftijd van 2-4 jaar denken aan puzzelen en memorie spelen, maar ook het bekende hocus pocus spel, d.m.v. 3 voorwerpen [bijv. banaan, appel en een peer] onder een doek te verstoppen, 1 voorwerp weg halen en de kinderen moeten raden welk voorwerp weg is. Dit is natuurlijk ook een belangrijke ontwikkeling.

Doordat de pedagogisch medewerkers veel ontwikkelingsgerichte activiteiten met de kinderen doen kunnen zij ook tijdig uitdagingen hierin signaleren en extra stimuleren naar het niveau, dat het kind aan kan. Kinderen kunnen kiezen tussen bijv. makkelijke en moeilijke puzzels.

11.1 Ontwikkeling lichamelijk

Zoals in punt 4.1 gesproken wordt over de geestelijke ontwikkeling van kinderen, zijn er natuurlijk ook de motorische vaardigheden. De coördinatie en samen bewegen van romp, armpjes, benen heet simpelweg: grove motoriek.

Deze wordt bevorderd door dans en bewegingsspellen. De 'kleintjes' hebben veel interesse in herhaling.

Bij 0-2 jaar worden bij de dansspelletjes vaak Jan Huigen in de ton gezongen, dan valt de kring in duigen en de baby's van 0-1 jaar laten zich in duigen vallen. Ook doen ze oefeningen op de mat, zoals omrollen, oefenen met leren te gaan zitten, klap eens in de handjes oefenen. Van 2-4 jaar wordt er nog meer aandacht besteed aan de motoriek d.m.v. gymoefeningen, zoals koprol maken, springen, hinkelen, maar ook via dans en oefenen/nadoen van grove bewegingen, Peuters voelen vooral. In elk dagverblijf zijn uitdagende spelmogelijkheden. Wat te denken van klauteren, glijden en springen, waarbij het kind de eigen mogelijkheden ontdekt.

Naast de grove, kennen wij ook de fijne motoriek. Deze omvatten de vaak kleine bewegingen, die de coördinatie tussen de ogen en handen vereist. Het kind gaat trachten naar voorwerpen te grijpen en natuurlijk in eerste instantie misgrijpen, daarna trachten iets in de mond te stoppen. De fijne motoriek ontstaat onder meer in het fysieke contact met de pedagogisch medewerker en wordt bevorderd door materialen aan te bieden als kleurtjes, insteekknoppen en simpele puzzels. Later wordt die verder gestimuleerd met kralen rijgen, knippen, plakken (met lijm, maar ook stickertjes), kleuren (potloden, maar ook stiften en

krijtjes), verven en bouwen. Bij de knutselactiviteiten wordt er veel afwisselend materiaal gebruikt, zodat het extra stimulerend is (zoals vloeipapier, crêpepapier, karton).

Bij baby's wordt de fijne motoriek gestimuleerd door rammelaars, babyspeeltjes, eenvoudig spelletjes en baby gym. Bij de fijne motoriek bij de leeftijd van 0-2 jaar wordt er ook al geverfd en geplakt, d.m.v. verven met de vingers en met een kwast, maar ook d.m.v. plakkertjes op papier te plakken.

Hiernaast wordt er gekeken naar vaardigheden als bijv. lopen, springen, vangen, hinkelen, huppelen, rennen en klimmen. Kijken of kinderen goed mee kunnen komen met de anderen kinderen. Ook hierbij wordt goed in de gaten gehouden of kinderen extra stimulering nodig hebben en hoe de individuele ontwikkeling zich ontplooid.

11.2 Sociaal-emotionele ontwikkeling (sociale competentie)

Bij de sociale ontwikkeling is een aspect hoe het is om met andere kinderen en volwassenen dagelijks in de nabije omgeving te zijn. Door elke dag om te gaan met de leeftijdsgenoten, de pedagogisch medewerkers leert het kind de uitwerking van het gedrag op anderen, dan eigen mensen, kennen. Hierdoor leert het kind inzicht te krijgen in zijn eigen gevoelens en leert andere creatiemogelijkheden. Het kind leert direct de betekenis van delen, vrolijkheid, genegenheid, troosten, helpen, rekening houden met anderen en het omgaan met uitdagingen en meningsverschillen.

De kinderen worden o.a. gestimuleerd om elkaar te waarderen, respecteren. Zij leren om niet alleen aan zichzelf, maar ook aan anderen te denken. Dit betekent o.a., dat het kind even moet wachten tot de ander is uitgepraat of klaar is met een bepaald speeltje.

De kinderen leren rekening te houden met de andere kinderen en de ander te helpen, als dat nodig is.

Samen spelen vinden we belangrijk, maar er moet ook ruimte zijn om iets alleen te doen.

Voor de allerkleinste kinderen zijn individueel gericht bezig, maar beleven plezier aan elkaar door o.a. naar elkaar te kijken, luisteren etc. Dit probeert de leid(st)er te stimuleren door samen liedjes te zingen, boekjes lezen, spelletjes doen en te knutselen. Bij de leeftijd van 0-2 jaar probeert de leidster vooral te stimuleren om naar elkaar te kijken, elkaar na te doen, te herhalen en daarvan te leren. Zoals bijvoorbeeld het liedje aan tafel met de vingertjes, de oudste kinderen weten vaak al hoe de bewegingen gaan, waardoor de wat jongere het ook sneller oppikken, ze leren van elkaar door het kijken naar elkaar, lachen om elkaar. Alles in groepsverband samen te doen. De kinderen van 2-4 jaar gaan leren met het oefenen om samen te spelen. Dit wordt vooral gestimuleerd d.m.v. de groep in te delen in hoekjes met speelgoed, kinderen spelen dan in groepjes met hetzelfde speelgoed. Zo leren ze te delen, samen te spelen en met verschillende kinderen gericht om te gaan. Maar ook in groot

groepsverband, kinderen zingen een vast liedje, met goedemorgen S..., wie zit er naast jou weet jij dat misschien? Zo maak je de kinderen in de groep bewust van wie er allemaal zijn.

Zoblij probeert het kind zoveel mogelijk gelegenheid te bieden bij het ontwikkelen van sociale competenties.

- In de leid(st)er-kind interactie

De leid(st)er stimuleert vriendschap, kameraadschap en samenwerking onder kinderen onderling. De leid(st)er gaat bewust om met conflicten tussen kinderen. De rol van de pedagogisch medewerker in de interactie tussen kinderen is, afhankelijk van de situatie: sturend, ondersteunend, corrigerend, verzorgend, gangmaker, bruggenbouwer, grenzen bieden waar nodig. Dit geldt ook voor het meehelpen met opruimen. Hiermee geef je grenzen aan en stimuleer je duidelijkheid, openheid en vertrouwen.

Van belang is, dat de kinderdagopvang een groepssituatie biedt, waar duidelijke regels, normen en waarden (kunnen andere zijn dan in de thuissituatie) gelden. Een belangrijke ervaring voor uw kind kan zijn, dat een ander (leid(st)er, andere kinderen) dan de ouder/verzorger ook aandacht, vertrouwen en troost kan bieden.

- De wijze, waarop gebruik wordt gemaakt van de binnen- en buitenruimte, kan bijdragen bij het ontwikkelen van de sociale competenties

Het kinderdagverblijf heeft een buitenruimte, waar de kinderen veilig en ongestoord kunnen spelen. Er is een diversiteit aan spelmaterialen aanwezig, zoals fietsjes (driewielers), stepjes, en karren. Er worden allerlei buitenactiviteiten georganiseerd door de pedagogisch medewerker, waarbij de sociale competenties van het kind wordt gestimuleerd, zoals kringactiviteiten, groepsspelen enz.

Daarnaast biedt Zoblij ruimten met afwisseling in rustige plekken en actieplekken, met mogelijkheden voor gezamenlijke en gevarieerde spelervaringen, zoals fantasiespel met een poppenkast of speelkeukentje. Hierbij wordt er ook speelgoed in groepjes verdeeld, waarmee de kinderen in groepjes verdeeld kunnen spelen. Hierdoor gaan kinderen bewuster met elkaar om.

- In en met de groep wordt zorg gedragen voor het ontwikkelen van de sociale competenties

Een kind moet leren in groepsverband wat hij met speelgoed kan doen. Hij/zij leert dit door andere kinderen te zien spelen, maar ook door stimulering van de pedagogisch medewerker. De leid(st)er stimuleert het kind om te gaan met de verschillen ("de kleinste", "de traagste", "de drukste") in de groep. De sociale houding, die het kind wordt geleerd, komt overeen met zijn leeftijd en ontwikkelingsniveau. De pedagogisch medewerker zal invulling geven aan begrippen, zoals solidariteit, samenwerken, delen

en respecteren. Dit gebeurt door verschillende activiteiten te organiseren, die recht doen aan een specifieke (persoon) of gezamenlijke (leeftijd, cultuur) kwaliteiten en ervaringen. Daarnaast leren kinderen omgaan met regels. Denk hierbij aan gewenste gedragsregels en groepsregels. Zoals bijv. wachten op elkaar (zoals bij het eten), in een treintje naar buiten toe lopen, speelgoed opruimen van en met elkaar. 1 voor 1 praten en naar elkaar luisteren.

In de groep worden ook betekenisvolle, emotionele gebeurtenissen in de groep, het gezin, de buurt (kortom de belevingswereld van het kind) verwoord. Soms wordt dit gedaan middels een verhaal of boek, dat daarbij aansluit.

- Bij het organiseren en aanbieden van activiteiten
Bij het organiseren en aanbieden van de diverse activiteiten wordt rekening gehouden met de mogelijkheden om de ontwikkeling van de sociale competenties van het kind te stimuleren.

In de groep is een duidelijke en vaste verdeling tussen groepsmomenten en momenten, die de kinderen individueel invullen. Daarnaast worden activiteiten met de hele groep afgewisseld met activiteiten in kleine, wisselende groepen. De sociale inhoud van het van het spel wordt gestimuleerd door samen spelen, praten, luisteren, plezier hebben, delen, wachten op elkaar, rekening houden met elkaar.

Om dit te bevorderen doen we veel rollenspellen. Kinderen ontwikkelen dit vaak zelf al, denk hierbij aan vaderspel en moederspel. Maar dit wordt nog eens extra gestimuleerd door de themaweken in de vakanties.

- Spelmateriaal
Bij het spelaanbod wordt er rekening gehouden met de wijze, waarop de ontwikkeling van de sociale competentie kan worden gestimuleerd.

Daarnaast sluit het spelaanbod aan bij de wens om zowel individueel als gezamenlijk spel aan te bieden. Het spelmateriaal is uitdagend, grensverleggend en ontwikkelingsgericht, houdt rekening met de diversiteit in leeftijd, sekse, sociale en culturele achtergrond. Denk bijv. aan gezelschapspelletjes, memorie, spelenderwijs leren van kleuren herkennen en tellen.

11.3 Emotionele ontwikkeling (emotionele veiligheid)

Het uiterst serieus nemen en het waarnemen van de gevoelens van kinderen is bij ons zeer belangrijk. De gevoelens van elk kind kunnen uitsluitend geaccepteerd worden. Het gaat tenslotte om gevoel! Bij bijv. vallen zal niet ontkend worden, dat het pijn doet door te zeggen "je bent al zo'n grote jongen/meid". Huilen mag best. Kinderen worden serieus genomen er wordt op ooghoogte van het kind gecommuniceerd. De leid[st]er gaat door de knieën voor een gesprek.

De pedagogisch medewerkers proberen de gevoelens van de kinderen, zoals blijdschap, boosheid, verdriet, angst, pijn of onverschilligheid te verwoorden. Zo leert het kind om te gaan met zijn gevoelens, herkent de gevoelens van andere kinderen en leert hiermee om te gaan.

Het kind moet zichzelf kunnen zijn, maar we leren het kind ook waar de grens is; wat wel en niet kan (je mag boos zijn, maar je mag niet slaan).

Het is belangrijk, dat de leid(st)er luistert, begrip toont, maar ook duidelijke grenzen biedt in de groep. De pedagogisch medewerkers stimuleren tevens de emotionele ontwikkeling door te complimenteren, goedkeuring te geven, gerust te stellen en te troosten. Ook d.m.v. beloning zie je kinderen groeien. Hier hebben kinderen veel behoefte aan.

Kinderen krijgen te maken met veel verschillende emoties en de pedagogisch medewerkers dienen hierop in te spelen. Hierbij kun je denken aan de rollenspellen, waarbij kinderen zich helemaal kunnen inleven. Maar denk ook aan creatieve activiteiten, zoals het schilderen van het eigen lichaam en communiceren over verschillen en gelijkenissen tussen de kinderen. Kinderen ontwikkelen een eigen identiteit en moeten leren hier trots op te zijn.

Bij (plotselinge) gedragsveranderingen wordt er altijd eerst naar een oorzaak gezocht (bijv. de komst van een broertje of zusje, ernstige ziekte in de huiselijke kring etc.). De leid(st)er speelt hierop in en zal daar waar mogelijk extra aandacht aan schenken. De kinderen mogen dan iets speciaals maken, een speciale knutsel voor de zieke persoon, voor het broertje of zusje wat geboren is. Ook wordt hier dan weer aandacht aan besteed middels het voorlezen van boeken, die daarbij aansluiten. Goede oudercontacten zijn hiervan groot belang, zodat op de situatie thuis kan worden ingespeeld.

- *In de leid(st)er-kind interactie*

Door vaste gezichten op de groepen (en ook zoveel mogelijk vaste invalkrachten) proberen we te bereiken, dat het kind zich veilig voelt, zichzelf kan zijn. De leid(st)er leert zo de signalen en gedragingen van het kind te interpreteren en het kind merkt, dat zijn signalen de leid(st)er bereikt. Wat het vertrouwen van het kind in zijn omgeving verhoogt. Dit ziet Zoblij als een basis voor een goede relatie tussen kind en pedagogisch medewerker. Doordat het kind zichzelf te kan zijn, kan het kind zelfvertrouwen opbouwen. D.m.v. een uitgebreide intake, kom je al veel informatie van een kind theoretisch te weten, maar ook d.m.v. het bijhouden van een schriftje, de leid[st]ers schrijven een verhaal aan de ouders over de ontwikkelingen van het kind. Ouders schrijven zelf weer terug over de thuissituatie.

Hierdoor zal er tevens een hechting (duurzame gevoelsrelatie) tussen het kind en één of meer leid(st)ers met wie het kind regelmatig en intensief contact heeft, ontstaan.

Hoe het kind zijn/haar behoefte aan contact kenbaar maakt, is afhankelijk van specifieke omstandigheden en leeftijd van het kind. Zo zal een baby bijv. meer passief hechtingsdrang vertonen (zuigen, glimlachen, huilen), dan een kind van een jaar, dat meer de nabijheid zoekt (bijv. volgen).

Naarmate kinderen ouder zijn, is het hechtingsgedrag verder ontwikkeld en is er een basis gelegd voor een veilige hechting en meer hechtingsmogelijkheden (hechting aan meer personen).

Bij baby's moet dit gedrag nog ontwikkeld worden. Belangrijke fasen in de ontwikkeling in dit verband zijn de eenkennigheid (ongeveer 8 maanden) en de scheidingsangsten (ongeveer 9-12 maanden). Dit biedt een aantal uitgangspunten m.b.t. het pedagogisch beleid.

De verzorging en opvoeding van jonge kinderen in een kinderopvang moet zoveel mogelijk gekenmerkt worden door regelmaat en continuïteit (zoveel mogelijke vaste leid(st)ers). Hoe groter de voorspelbaarheid, hoe makkelijker de gewenning en hoe beter de mogelijkheden voor hechting.

De groepsleiding wordt begeleid en beoordeeld op:

- De wijze, waarop het kind wordt benaderd, aangesproken*
 - De dagelijkse omgang, zoals plezier maken, stoeien etc.*
 - De wijze, waarop een kind wordt getroost, bevestigd, verzorgd, aangemoedigd, uitgelegd*
 - De wijze, waarop de leid(st)er inspeelt op en omgaat met de persoonlijke emoties en ervaringen van het kind*
 - De mate, waarin responsief dan wel restrictief op een kind wordt gereageerd*
 - De mate, waarin de leid(st)er respect toont voor de autonomie van een kind*
 - Bij het afscheid nemen van de ouder, voor het kind, wordt er een vast ritueel aangehouden, dit is per kind verschillend.*
-
- De wijze, waarop gebruik wordt gemaakt van de binnen- en buitenruimte, kan bijdragen bij het creëren van de emotionele veiligheid
De eigen groepsruimte is een herkenbare, vertrouwde plek voor het kind. De inrichting is kindgericht door materiaal en kleurkeuze en zodanig ingericht, dat de kinderen in hun verschillende ontwikkelingsfasen zich optimaal kunnen ontplooien. Er is plaats voor rust en actie, alleen en samen spelen. Dit is eveneens het geval bij de buitenruimte. In de slaapkamers wordt ernaar gestreefd, dat ieder kind een (vast) zelfde bedje krijgt. Dit geeft ook weer veiligheid en vertrouwen. Kinderen mogen vanuit huis een eigen vertrouwd knuffeltje of doekje meenemen, ook dit geeft vertrouwen.*

Voor een gezonde ontwikkeling van het kind is het van belang, dat het kind vertrouwen heeft in zichzelf en in zijn omgeving. Kinderen gaan voordat zij overgeplaatst worden naar een andere groep eerst “wennen”, zodat ook de nieuwe omgeving vertrouwd en veilig is. Dit wennen gaat in overleg met de ouders. Er wordt gezorgd voor 3 wennmomenten, die steeds uitgebreid worden

- In en met de groep wordt zorg gedragen voor de emotionele veiligheid
De groep heeft een vaste samenstelling. Hetgeen de veiligheid en de mogelijkheid om vertrouwd te raken met groepsleden bevordert. Het is voor jonge kinderen belangrijk, dat er op een dagdeel vaste punten zijn, die herkenbaar zijn. Een vast programma is niet de bedoeling. Dit zal juist tot verstarring leiden, maar wel vaste herkenbare terugkerende dingen (samen aan tafel eten, drinken, slapen). Dit herkenbare terugkerende geeft een gevoel van veiligheid en vertrouwen. De groep is een sociale leefgemeenschap, waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, aardigheid/onaardigheid, delen van plezier, geweest en/of ongewenst gedrag. Begeleiding van de groep biedt het kind heel veel mogelijkheden, maar kan ook bedreigend zijn. De leid(st)er moet het kind daarom enerzijds ruimte bieden om onderlinge problemen zelf op te lossen. Anderzijds helpen door in te grijpen en te corrigeren, waar het conflict voor het kind bedreigend is en het kind zich machteloos en angstig in de groep zou kunnen voelen. Ieder individueel kind moet zich veilig en vertrouwd kunnen voelen. Ieder kind wordt gelijkwaardig behandeld. Regels worden voor elk kind opnieuw bij onduidelijkheid uitgelegd. Kinderen kunnen zich ook terugtrekken er zijn plekken in de groepsruimte dat ruimte biedt voor rust, zoals een bank, een mat en aparte speelhoekjes.
- Bij het organiseren en aanbieden van activiteiten
Bij het organiseren en aanbieden van de diverse activiteiten wordt de emotionele veiligheid gewaarborgd.

De structuur van een opvang dag ligt vast (zie ook hoofdstuk 9): vaste activiteiten op vaste momenten bieden het kind zekerheid en structuur. Dit geldt ook voor vaste rituelen, zoals voorlezen bij het slapen gaan, verjaardag vieren. Samen met de vaste regels biedt dit het kind zekerheid. Het herkenbare, terugkerend geeft een gevoel van veiligheid en vertrouwen en bij de jonge kinderen een tijdsgevoel, waardoor de dag overzichtelijker wordt.

De leid(st)er biedt spelmaterialen, activiteiten aan, die passen bij de ontwikkeling van een kind, zowel sportief als creatief of rollenspel (fantasiespel). De pedagogisch medewerker zorgt voor een omgeving, waarin het kind tot spel kan komen, dringt geen activiteiten op. Het kind krijgt de vrijheid om te spelen en daarin te “leren” in zijn eigen tempo.

Leid(st)ers bieden het kind steun bij activiteiten door:

- Actief optreden, passief bewaken, voelbare aanwezigheid*
- Uitdagen en stimuleren tot grensverkenning van het eigen kunnen*
- Troostend, helpend, bevestigend*
- Sensitieve houding*
- Alertheid op restrictieve (beperkend, stoppend) houdingen*

Ook het aanbieden van activiteiten wordt ingespeeld op emoties, zoals bijv. verliefdheid. Deze emotie komt uitgebreid aan de orde bij thema's als Valentijn. Maar ook iets voor een ander maken. Voor iemand die ziek is, bij geboorte en verjaardagen. Bij Vaderdag of Moederdag maakt een kind, dat bijv. geen contact meer met vader of geen vader heeft, iets voor opa.

- **Spelmateriaal**

Er is ruim voldoende spelmateriaal voor alle leeftijdsgroepen binnen de dagopvang aanwezig. Het materiaal is voor een deel zodanig opgesteld, dat kinderen de mogelijkheid hebben zelf te kiezen en ook zelfstandig te gebruiken. De pedagogisch medewerker stimuleert, helpt en adviseert het kind bij het kiezen van nieuw, spannend en/of uitdagend materiaal. De leid(st)er weet, waarin het kind goed is, wat hij/zij leuk vindt, wat zijn/haar mogelijkheden en uitdagingen zijn.

Ook met muziek wordt de ontwikkeling geprikkeld. Door te dansen, te bewegen en zich in te leven op de verschillende muziekvormen wordt het kind gestimuleerd zich verder te ontplooien.

11.4 Cognitieve ontwikkeling= Taal

Deze ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van taal (begrijpen en spreken) en niet te vergeten: Denken. Begrip en inzicht verwerven door de informatie uit de omgeving te ordenen, te onthouden, toe te passen en te combineren met nieuwe situaties. Denken en taal zijn nauw met elkaar verbonden.

Taal is een middel om inzicht te krijgen in de 'grote' wereld. Het kind vraagt en krijgt taal en uitleg en hulp. De pedagogisch medewerker speelt hierin een actieve rol, door veel met het kind te praten. Zoveel mogelijk wordt op elke taaluitdrukking van het kind gereageerd. Van de eerste klanken van een baby, de brabbeltaal tot de 'grote' verhalen van de peuter. (Dat dit vaak humoristisch is moge overduidelijk en erg leuk zijn.)

Er wordt door de pedagogisch medewerker geen brabbeltaal gesproken of nagepraat. Gewoon in onze 'grote' mensentaal communiceren. Ter stimulering van de taalontwikkeling organiseert de pedagogisch medewerker verschillende activiteiten zoals, zingen,

taalspelletjes (woordspelletjes zoals bijv. rijmpjes), klanken en geluiden (dieren raden, ik zie ik zie wat je niet ziet). D.m.v. voorlezen en prentenboeken. Zelf verhaaltjes te stimuleren, vertel eens hoe je weekend was. Stimuleren tot de kinderen zelf een liedje mogen zingen.

11.5 Cognitieve ontwikkeling= Denken

Spelen en bezig zijn is leren voor elk kind. Door voorbeelden en nabootsen leert een kind. Door allerlei dagelijkse gebeurtenissen te bespreken, ontstaat ordening om de wereld van het kind. De pedagogisch medewerker legt daarbij uit, benoemt dingen en vraagt kinderen om dit te verwoorden. Regelmatig doet de pedagogisch medewerker een beroep op het vermogen van kinderen om zelf oplossingen te zoeken voor de probleempjes. Om samen te spelen of te knutselen moet best behoorlijk nadenken.

Om de cognitieve vaardigheden te stimuleren worden er verschillende activiteiten aangeboden. Hierbij kun je denken aan het aanleren van kleuren, vormen, cijfers en letters. Dit wordt verwerkt in leuke speelse activiteiten.

Het vermogen om verbanden te leggen neemt toe. Ze kunnen zich dingen voorstellen zonder het concreet te hoeven zien. Hier spelen de medewerkers op in door creatieve activiteiten te doen, waarbij kinderen bijvoorbeeld een door de leidster genoemd voorwerp of dier te mogen schilderen, tekenen of knutselen.

Ook wordt het concentratievermogen gestimuleerd door geheugenspellen, als memorie en puzzeltjes. De kinderen worden ook betrokken bij het bedenken van activiteiten. Het alfabet spelenderwijs aan leren, hocus pocus spel [onthouden van weg verstopte voorwerpen]. Vragen te stellen van wat betekend dat...hoe doet een koe en etc.

11.6 Creatieve ontwikkeling

De pedagogisch medewerker stimuleert de creatieve ontwikkeling door het aanbieden van tal van materialen (water, zand, verf, verkleedkleden, schmink etc.) en activiteiten als muziek, dans.

Voor de kleintjes is het omgaan met materialen een onderzoekende activiteit. Bijv. een tentje met ballen, een kruiptunnel. Het leert de mogelijkheden en de eigenschappen van kennen, waarbij het resultaat nog niet belangrijk is (kleien, tekenen in scheerschuim). Creatief zijn kan op diverse manieren, bijvoorbeeld door te vertellen en door fantasie constructief spelen. Het is belangrijk, dat kinderen gewaardeerd worden in wat ze ondernemen en zoveel mogelijk de ruimte krijgen voor hun eigen inbreng.

Het materiaal past bij leeftijd, ontwikkelingsfase, fysieke en geestelijke mogelijkheden van een kind. Het maakt emoties los van plezier, pret, verrassing, verwondering ongeduld of teleurstelling.

De wijze, waarop de leid(st)er het materiaal aanbiedt, biedt kansen voor individuele leermomenten, zelfoverwinning, zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

Bij alle activiteiten staan spontaniteit en enthousiasme voorop. Uiteraard wordt er rekening gehouden met de leeftijden en belevingswereld van de kinderen. Bij kinderen van 0-2 jaar wordt er met vingerverf geverfd, geplakt met grote plakkers. Kinderen van 2-4 jaar leren papier te scheuren, te knippen, kleine propjes te maken en op te plakken.

11.7 Ontwikkeling eigen identiteit (persoonlijke competentie)

Het kind wordt zich ervan bewust, dat het een eigen persoon is en blijft. Het verschilt van elk ander kind. Door het kind positief te benaderen, bevordert de pedagogisch medewerker het zelfvertrouwen van het kind. Er wordt aandacht besteed aan de persoonlijke verhalen en daden van het kind en het kind wordt gestimuleerd zich te uiten en eigen keuzes te maken. Zoals bijv., ga je met de poppen of met het duplo spelen. De pedagogisch medewerker gaat goed om met de onderlinge verschillen tussen kinderen in bijvoorbeeld voorkeur van activiteiten, tempo en spontaniteit. Daarnaast stimuleert de pedagogisch medewerker het identiteitsbesef ook door bijv. regelmatig opnoemen van namen, of door het geven van eigen plekjes of spullen. Hiervoor wordt er tijdens de maaltijden ook altijd een vast liedje gezongen; goedemorgen bijv. Sanne blij jou weer te zien, wie zit er naast jou, weet jij dat misschien? Regelmatig wordt er in de kring gevraagd, wat is jouw lievelingskleur of -dier, zo krijgt elk kind zijn eigen ideeën, maar ook een mening ergens over.

De leidster stimuleert een kind door grenzen te ontdekken en te verleggen van wat een kind kan, wil of durft. De leidster maakt het kind bewust van de eigen capaciteiten en kwaliteiten, speelt in op grapjes, humor en "gek doen". Ingaan op initiatieven van een kind, belonen, prijzen en complimenteren zijn positieve wijzen van bevestigen van het kind. De groep is een sociale leefgemeenschap, waarin geoefend kan worden met eigen mogelijkheden, grenzen, aardigheid/onaardigheid, delen van plezier, uitproberen van gedrag (wat wordt als leuk/fijn ervaren, wat niet).

Bij ontwikkeling van de eigen identiteit van het kind is het ook belangrijk de normen en waarden over te brengen (zie volgend hoofdstuk).

11.8 Normen en Waarden

De pedagogisch medewerker moedigt het kind aan tot zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Dat wat het kind kan, moet je het kind ook daadwerkelijk laten doen en aanmoedigen. De pedagogisch medewerker geeft alle kinderen af en toe opdrachten en taken. Bijvoorbeeld door het opruimen van crea-materiaal, speelgoed, het meehelpen van de tafel dekken of iets dragen en etc.

De leid(st)er laat ruimte aan het kind voor eigen initiatief en eigen ideeën met betrekking tot het aangaan en uitvoeren van een activiteit. Hierbij worden kansen geboden voor het

ontdekken van eigen persoonlijkheidskenmerken, zoals zelf vertrouwen, initiatief en interesse maar ook voor zelfoverwinning en zelfredzaamheid. Bijv. wil jij kleuren, plakken of verven.

De zelfredzaamheid wordt op verschillende manieren gestimuleerd. In eerste instantie worden de kinderen uitgebreid verteld wat er gaat gebeuren. Dit kan om een activiteit, zoals opruimen, jassen aantrekken, spullen pakken of om een gebeurtenis, zoals een uitstapje gaan.

De kinderen proberen het na de uitleg eerst zelf. Als de kinderen het nog niet kunnen of niet volledig begrijpen, wordt het zoveel mogelijk voorgedaan. Waarna de kinderen het zelf kunnen doen. Zoals zelf naar het toilet gaan, zelf handen wassen, kinderen groeien en bloeien ook op als zij het zelf kunnen en mogen doen.

Aan de ene kant krijgen zelfstandige kinderen meer vrijheid, omdat ze het al zelf kunnen. Dit betekent niet, dat de pedagogisch medewerkers het kind minder aandacht geven. Ze proberen juist het kind steeds een stapje voor te zijn, en het een nieuwe uitdaging te bieden. Daarnaast worden degene, die er nog moeite mee hebben tijdig gesignaleerd, gestimuleerd en gemotiveerd.

Als laatst leren de pedagogisch medewerkers de kinderen, dat er oorzaak en gevolg horen bij bepaalde zelfstandige beslissingen en wat deze dan kunnen inhouden. Er worden duidelijke afspraken gemaakt en ook besproken wat de daaraan hangende consequenties zijn indien de afspraak niet worden nagekomen. Zoals bijv. even apart zitten in de hoek als je niet meehelpt met opruimen. Kinderen worden ook aangeleerd, dat zij met ruzie moeten proberen het zelf op te lossen door ook het voor zichzelf op te nemen, door bijv. te zeggen ik wil dit niet, i.p.v. meteen te gaan slaan.

Er wordt veel meer aandacht gegeven aan positief en gewenst gedrag. Dit moedigen wij aan door de kinderen te belonen door middel van complimentjes, aandacht en aanmoedigingen. Ze voelen zich hierdoor gerespecteerd en hun zelfvertrouwen groeit.

Verdere normen en waarden die wij belangrijk vinden zijn: elkaar met respect behandelen, luisteren naar elkaar, beleefd zijn, niet midden in een gesprek weglopen, delen, wachten op elkaar, samen spelen, geen spullen stuk maken, eerlijk zijn, niet vloeken.

11.9 Andere ontwikkeling

Bij het volgen van de ontwikkeling van de kinderen kan men verschil zien in ontwikkeling. Onze pedagogisch medewerkers maken door de kinderen op hun groep veel ontwikkelingsmomenten van dichtbij mee. In combinatie met hun opleiding kunnen zij daardoor ook signaleren welke kinderen zich langzamer of anders ontwikkelen. Om voor deze kinderen de voorwaarden te scheppen waardoor ze beter kunnen functioneren heeft Zoblij het protocol Opvallend Gedrag. In dit protocol, zie hoofdstuk 12, wordt onder meer beschreven op welke wijze (en voorwaarden) er wordt gesignaleerd; welke stappen/maatregelen er zijn om het kind zich zoveel mogelijk te laten ontplooiën.

Protocol opvallend gedrag

12.0 Probleemgedrag

Je spreekt van probleemgedrag als een kind regelmatig ongewenst gedrag vertoont. De constatering gebeurt meestal op basis van beoordelingen van de pedagogisch medewerker en de reactie van de andere kinderen. Deze omgeving bepaalt of het gedrag van een kind problematisch is of niet. Dergelijke oordelen zijn gebaseerd op opvattingen en verwachtingen die de betrokkenen hebben. Daarom kunnen beoordelingen van groep tot groep en van medewerker tot medewerker verschillen.

Soorten gedrag waarover je je zorgen kunt maken zijn:

- Agressiviteit;
- Driftbuien;
- Eenkennigheid;
- Koppigheid;
- Nerveuze tics;
- Teruggetrokken;
- Moeite met wennen;
- Angst;
- Jaloezie;
- Veel huilen;
- Veel mokken;
- Veel slapen;
- Voedselweigering en spugen;

Bij slechts een klein percentage van de kinderen met ongewenst gedrag is dit gedrag problematisch, dat wil zeggen dat het gedrag regelmatig voorkomt.

Voor het ontstaan en voortduren van ongewenst gedrag kunnen verschillende risicofactoren worden genoemd.

- Temperament van het kind;
- Sociaal - economische situatie thuis;
- Gebrek aan kennis bij de opvoeders;
- Relatieproblemen in het gezin.

Door deze factoren kan ongewenst gedrag uitgroeien tot probleemgedrag. Heeft het probleemgedrag een functie? Met het in stand houden van deze functie blijft probleemgedrag bestaan.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Standaardadviezen, die aangeven hoe je met gedragsproblemen bij kinderen om moet gaan, zijn niet te geven. Per kind moet gekeken worden naar mogelijke oorzaken voor het gedrag en moet gezocht worden naar de meest geschikte reactie op het gedrag van het kind. De manier van reageren bepaalt vaak of het gedrag zich doorzet of niet.

Algemene adviezen voor het omgaan met probleemgedrag:

- Omschrijf zo duidelijk mogelijk het gedrag;
- Observeer wat er aan het gedrag vooraf gaat;
- Kijk wat er precies gebeurt in de directe omgeving;
- Wat zal het kind mogelijk met dit gedrag proberen te bereiken;
- Ga na hoe je hierop reageert;
- Let op het effect op het gedrag van het kind;
- Wissel met collega's van gedachten over ongewenst gedrag;
- Ga na of het gedrag thuis verschilt van het gedrag op de opvang;

Wanneer het probleemgedrag aanhoudt handel dan volgens het stappenplan in dit protocol

12.1 Agressiviteit

Agressie is een diepe emotie die in elke leeftijdsfase een rol speelt. Schoppen, bijten, slaan of schreeuwen kun je onder agressief gedrag verstaan. De mate waarin agressief gedrag naar buiten komt, kan per kind verschillen. De aanleg van het kind kan hierbij een rol spelen. De uiting van agressief gedrag vindt meestal plaats in situaties die het kind niet aankan.

Voor het ontstaan van agressief gedrag bij kinderen zijn verschillende verklaringen:

- De agressie is aangeleerd
- De agressie ontstaat door frustratie

Kinderen zijn nooit zonder reden agressief. Hierbij gaat het om gevoelens van angst, jaloezie, onmacht, verveling en zich in de steek gelaten voelen. Een kind gebruikt agressie om zijn gevoelsleven te uiten. Negatieve gevoelens die iedereen van tijd tot tijd heeft, kunnen zo een uitweg vinden.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Op het moment dat een kind agressief gedrag vertoont, kun je het best als volgt reageren:

- Zorg dat het kind ophoudt met bijten, slaan en schoppen of schreeuwen;
- Zorg ervoor dat andere kinderen niet terugbijten, terugschoppen of terugslaan;
- Probeer het gedrag om te buigen door het kind bijvoorbeeld in een pop te laten bijten, in een emmer te laten spugen of ergens anders te laten schreeuwen;
- Probeer voor jezelf te achterhalen waarom het kind op dat moment agressief gedrag vertoont\
- Blijf rustig en ontspannen;
- Accepteer gedrag waarbij wordt geslagen en gegooid niet, maar de gevoelens bij het kind wel:

Op lange termijn moet je vooral op het volgende bedacht zijn:

- Blijf positieve dingen in het kind zien en benadruk het positieve gedrag;
- Help het kind bij het vinden van manieren om gevoelens op een andere wijze te uiten;
- Stel niet te hoge eisen aan het kind;
- Probeer bij extreem gedrag te achterhalen wat de oorzaken voor het gedrag zijn;
- Probeer te achterhalen hoe het gedrag van het kind thuis is;
- Dwing kinderen niet om alles samen te doen en te delen;
- Zorg dat je consequent bent in de regels die gesteld zijn;

12.2 Angst

Angst is een sterke emotie en dient als signaal voor gevaar. Dit gevaar kan reëel zijn, maar soms is het ook denkbeeldig. Angst is een vorm van zelfbescherming. Het behoedt het kind voor onnodige risico's. Een kind dat geen gevaar kent, kan een gevaar zijn voor zichzelf en voor anderen.

Je hebt verschillende typen angst. Elk type heeft een andere oorzaak.

De meest voorkomende angsten:

- **Verlatingsangst of scheidingsangst**

Het kind gaat zichzelf als een zelfstandig individu zien en komt daarbij los van de opvoeders te staan. Dit betekent tegelijkertijd dat het kind angst krijgt om de opvoeders te verliezen. De kenmerken bij scheidingsangst zijn slaapstoornissen en moeilijk afscheid kunnen nemen.

- **Angst voor vreemden**
Onbekende situaties en mensen kunnen het kind angst bezorgen.
- **Angst voor griezels en enge beesten**
Bij oudere peuters en jonge kleuters komt de fantasie tot ontwikkeling. De kinderen gaan nadenken over dingen die er niet zijn. Ze kunnen moeilijk een scheiding aanbrengen tussen fantasie en werkelijkheid. Daardoor gaan bijvoorbeeld verhaaltjes en televisieprogramma's in hun fantasie een eigen leven leiden. Deze fantasie overweldigt de kinderen en wordt daarom als angstig ervaren.
- **Angst voor het donker**
Kinderen kunnen zich in het donker heel alleen voelen. Bovendien vinden ze het in het donker moeilijk een onderscheid te maken tussen wat echt is en wat niet.
- **Onberedeneerde angst**
Deze angst valt niet nader te benoemen. Bij deze angst is het moeilijk om erachter te komen waar de angst vandaan komt.

- **Reële angst voor bedreigingen:**
Voortkomend uit intimidatie, pesten of lichamelijke straf

Bovengenoemde angsten zijn een normaal verschijnsel in de ontwikkeling van kinderen; toch zijn er grote verschillen tussen het ene en het andere kind. Dit heeft te maken met de volgende factoren:

- Aanleg;
- Invloed van de opvoeding;
- Omgeving;
- Spanningen in huis;
- Veranderingen;
- Verhuizing;
- Ziekte;
- Mishandeling.

Voordat je gaat proberen de angst bij het kind weg te nemen, moet je weten hoe je de angst kunt herkennen. Angst kan zich op de volgende manieren uiten

- Vermijdingsgedrag: weg deinzen voor andere kinderen of pedagogisch medewerkers en niet naar de opvang willen;
- Verandering in het slaappatroon, moeite met inslapen en vaak wakker worden;
- Verandering in zindelijkheid;
- Verandering in gedrag, vaak overdreven aanhankelijk, druk, wild of agressief;
- Lichamelijke klachten;
- Geen eetlust hebben;

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Neem de angst serieus:

- Bied veiligheid door in de buurt te blijven, zo krijgen enge dingen geen kans;
- Versterk het zelfvertrouwen van de kinderen: hoe positiever het zelfbeeld van het kind, des te meer zijn ze in staat hun angst te overwinnen;
- Geef zelf het goede voorbeeld: kinderen nemen ook angsten van anderen over;
- Maak angst bespreekbaar door bijvoorbeeld verhalen over angst met een goede afloop voor te lezen;
- Probeer te achterhalen hoe het gedrag thuis is;
- Benadruk de angst niet te veel;
- Forceer niets: kinderen kunnen dan overspoeld worden door angst en dat leidt tot heftige paniek;
- Zeg niet dat er niets is om bang voor te zijn;
- Ga na of er een reële oorzaak van angst kan zijn, b.v. pesten, inadequaate straffen, intimidatie of mishandeling;

12.3 Driftbuien

Een driftbui is een plotselinge uitbarsting van woede en boosheid. Driftbuien kunnen onderdeel uit maken van de koppigheidsfase. Veel jonge kinderen in de leeftijd van twee tot vier jaar hebben driftbuien.

Een driftbui ontstaat doordat het kind een teveel aan frustraties ervaart. Deze frustraties moeten geuit worden. Dit komt bijvoorbeeld voor bij kinderen met een vertraagde spraakontwikkeling. Deze kinderen kunnen zich moeilijk uiten en worden daardoor niet altijd goed begrepen. Dit leidt tot frustraties; een driftbui kan het gevolg zijn.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Als een kind een driftbui heeft, kun je het best als volgt reageren:

- Blijf rustig bij een driftbui;
- Laat het kind uitrazen;
- Probeer na afloop de emoties van het kind onder woorden te brengen;
- Zoek naar de oorzaak van het gedrag;
- Probeer te achterhalen hoe het kind thuis is;
- Ga niet schreeuwen en wordt niet boos, dit heeft vaak het omgekeerde effect;
- Geef het kind geen beloning of straf na een driftbui, zodat een driftbui niets ten nadele of ten voordele verandert,
- Wees niet te voorzichtig uit angst dat het kind een driftbui krijgt;
- Overleg met collega's voor een eenduidige aanpak naar het kind toe;

12.4 Breath holding spell

Dit angstaanjagende, maar onschuldige verschijnsel doet zich voor bij sommige kinderen in de leeftijd van een half jaar tot ongeveer 5 jaar. Ze huilen korte tijd uit alle macht en houden dan de adem in. Na enkele seconden lopen ze blauw of bleek aan en verliezen het bewustzijn. Dit kan worden gevolgd door enige trekkingen van de ledematen. Kort hierna komt het kind vanzelf weer bij en heeft nergens last van. Het gebeurt nooit tijdens de slaap. Breath holding spell ontstaat vaak door angst, pijn of een driftbui.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Blijf rustig, leg het kind op de zij, maak de mond leeg en knellende kleren los;
- Controleer de ademhaling;
- Geef het kind geen overdreven aandacht na het gebeurde;
- Voorkom ernstige driftbuien door het kind tijdig af te leiden;
- Als het de eerste keer is, overleg met de ouders en rayonmanager of er een arts geraadpleegd moet worden (de aanval kan ook een koortsstuip of epilepsie zijn);
- Probeer te achterhalen hoe het gedrag thuis is en bespreek met ouders hoe je het beste kunt handelen.

12.5 Eenkennigheid

Aan eenkennigheid ligt angst ten grondslag, namelijk de scheidingsangst, die vanaf ongeveer zeven maanden oud optreedt. Kenmerkend voor deze angst is, dat het kind niets meer van anderen wil weten dan alleen maar van de eigen vertrouwde persoon. Ook in een vreemd bed of andere kamer slapen wordt moeilijk. Het kind voelt zich in de steek gelaten na het naar bed brengen. Het voelt zich gescheiden van een vertrouwd persoon, ook al ligt het in zijn eigen bed.

Deze eenkennigheidperiode is het sterkst tussen de 8 en 18 maanden en kan tot rond het tweede jaar duren. Het is belangrijk om te weten dat de angst echt is en voor het kind heel reëel.

De baby kan de tijd waarin iemand verdwijnt niet overzien. Alles lijkt een eeuwigheid te duren.

De scheidingsangst van de baby kan in een wat veranderde vorm doorzetten in de peuterleeftijd.

Op dat moment wordt het angst voor liefdesverlies, een kinderangst die gedurende de hele kindertijd een rol speelt. Deze angst hoort bij de ontwikkeling van het eigen "ik", het kind gaat zijn grenzen verkennen. Tegelijkertijd komt het hierdoor tegenover zijn opvoeders te staan, met hun regels en grenzen.

Deze confrontatie roept angst voor liefdesverlies op. Concreet houdt dit in dat het kind bang is dat de ouders minder van hem zullen houden.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

De angst kan verminderd worden door:

- Niet lijfelijk aanwezig te zijn als de baby in bed of in de box ligt, maar wel je stem te laten horen; dit biedt veiligheid;
- Je eigen bezigheden hebben in de buurt van de baby; het horen daarvan stelt hem gerust;
- Dring het kind niet op aan anderen; het verergert de angst;
- Kiekeboe of verstoppertje spelen, zodat het kind leert begrijpen dat de opvoeder ook weer terugkomt;
- Kijk hoe de ouders met de angst van het kind omgaan;
- Spreek samen met ouders af hoe je het aanpakt.

12.6 Huilen

Ook peuters huilen regelmatig. Naarmate ze ouder worden zal dit verminderen. De oorzaken liggen anders dan bij het huilen van baby's. Angst en vrees kunnen een peuter aan het huilen maken. Huilen is dan een manier om je te verdedigen tegen onbehaaglijke gevoelens die niet onder woorden te brengen zijn. Angst ontstaat als het kind de controle over zijn gevoelens begint te verliezen.

Mocht een peuter op het kinderdagverblijf te lang blijven huilen, dan is het van belang hierover met ouders te praten. Is het kinderdagverblijf de juiste plek voor het kind? Wat kunnen we doen om het kind te helpen?

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen:

- Als een kind huilt uit angst, erken die angst volledig;
- Troosten bij pijn en de pijn serieus nemen;
- Troosten en geruststellen als er iets kapot is gegaan;
- Bij frustratie niet redeneren of tegenspreken;
- Bij moeite met afscheid nemen, het kind afleiden. Houd het afscheid kort en volg een vast ritueel. Bespreek dit met de ouders.

12.7 Jaloezie

Jaloezie is een complexe emotie, waarin allerlei gevoelens een rol spelen, zoals woede en angst. Er zijn veel verschillende situaties waarin een kind jaloers kan zijn. Bijvoorbeeld als een ander kind veel aandacht van de pedagogisch medewerker krijgt, of als een vriendje in de belangstelling staat. Kinderen kunnen ook jaloers zijn op speelgoed of kleding van anderen. Kinderen kunnen niet altijd duidelijk vertellen wat ze voelen en waarom.

Zij kunnen hun gevoelens dan op de volgende manier uiten:

- Ruzie maken met andere kinderen;
- Agressief gedrag;
- Huilen als een ander kind aan hun spullen komt;
- Negatieve aandacht vragen;
- Uit hun doen zijn;
- Terugvallen in een vroeger ontwikkelingsstadium: duimzuigen, in de broek plassen, niet meer zelf willen eten, driftbuien.

De grootste behoefte van kinderen is het krijgen van liefde en aandacht. Dat verschaft zekerheid en een gevoel van eigenwaarde. Deze eigenwaarde hebben ze nog niet van zichzelf; ze zijn afhankelijk van hun opvoeders. Meestal ontstaat jaloezie dan ook doordat ze denken dat een ander kind van hun opvoeders meer aandacht en liefde krijgt dan zijzelf.

Totdat ze een jaar of 4 à 5 jaar oud zijn zien kinderen zichzelf als middelpunt van de wereld. Wanneer het kind ziet dat andere kinderen iets krijgen, kunnen of mogen kan dit tot frustratie leiden, of wel jaloezie. Deze vorm van jaloezie hoort bij het groter worden van het kind. Een gezonde dosis jaloezie prikkelt het kind om dingen te ondernemen en stimuleert de ontwikkeling van het kind.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Ga direct in op het gedrag als het kind gooit of slaat;
- Maak gebruik van gebaren en woorden. Zorg dat het kind aan je stem én mimiek duidelijk merkt wat je bedoelt en dat je het ook meent;
- Geef het kind geen straf voor jaloers gedrag, want daarmee bevestig je zijn gevoel dat men niet meer van hem houdt. Dit versterkt het jaloeziegevoel;

- Geef het kind geen extra aandacht op het moment zelf. Daarmee leer je het kind dat jaloeziegevoelens en aandacht vragen geen extra aandacht opleveren. Hierdoor zal de jaloezie sneller verdwijnen;
- Probeer te ontdekken waar de jaloezie vandaan komt. Als je weet wat er achter het gedrag zit, kun je vermijden dat het kind het gevoel krijgt dat men echt niet meer van hem houdt. Sommige kleuters reageren op andere kinderen de spanningen af die ze thuis ervaren. Het gebeurt soms dat een kind jaloers is hij een broertje of zusje heeft gekregen en als reactie daarop kinderen op de opvang slaat. De baby kan hij immers niet slaan;
- Beschouw jaloezie niet als iets afkeurenswaardigs. Accepteer jaloezie als iets dat bij het leven hoort. Jaloers zijn is niet negatief, de manier waarop het soms wordt geuit daarentegen wel;
- Geef het kind positieve en volledige aandacht op momenten dat het zich niet jaloers gedraagt. Dit is een goed middel om de jaloezie te verminderen. Het gaat hierbij niet om de duur, maar wel om de manier waarop je het doet. Prijs het kind om de dingen die het al kan. De kans bestaat dan dat het kind minder jaloers wordt op wat andere kinderen al kunnen en mogen.
- Versterk het gevoel van eigenwaarde van het kind door het dingen zelf te laten doen.

12.8 Koppigheid

Volgens het woordenboek betekent koppigheid: vasthoudend aan eigen wil of inzicht, halsstarrig, eigenzinnig. Bij kinderen wordt de term "koppig" vaak gebruikt om aan te geven dat het gedrag van het kind niet overeenkomt met de geboden en verboden van de opvoeder.

Iedereen wordt geboren met een dosis koppigheid. Bij de één is dat wat meer dan bij de ander.

De koppigheidsfase ligt rond de leeftijd van 2 à 3 jaar. In deze periode wil de peuter laten zien dat hij ook invloed heeft. Hij wil zijn zin doorzetten. Hier begint ook de ontwikkeling van een eigen identiteit. Het koppige gedrag wordt door de opvoeders vaak uitgelegd als "een eigen willetje". Als het kind naar het kinderdagverblijf gaat, moet het zich aanpassen aan de eisen van de pedagogisch medewerker en de groep. Het moet leren zich te gaan gedragen als lid van een groep. In het begin is er nog wel ruimte voor een beetje koppigheid, maar dat wordt steeds minder.

Koppigheid ontstaat zelden doordat het kind een ander opzettelijk dwars wil zitten. De koppigheid heeft eerder een signaalfunctie om aan te geven dat er iets met het kind aan de hand is. Het kind geeft op deze manier aan dat het geholpen wil worden.

Koppigheid kan op de volgende manieren ontstaan:

- Het kind is onzeker en bang om te falen;
- Er zijn problemen in de thuissituatie en het kind is daardoor van streek;
- Het kind heeft een opdracht niet begrepen en kan dit niet duidelijk maken;
- Het kind heeft ruzie gehad met een ander kind en de pedagogisch medewerker heeft het niet gemerkt;
- Het kind heeft, in zijn ogen, een onterechte correctie gehad;

- Koppigheid kan een symptoom zijn van een brede gedragsstoornis ontwikkelingsstoornis; in dit geval komt koppigheid zowel thuis voor als op het kinderdagverblijf. Het wordt frequent en intensief geuit, vaak in combinatie met ander probleemgedrag zoals agressiviteit en woedaanvallen.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Koppigheid kan uitgroeien tot een gedragsprobleem als de pedagogisch medewerkers er niet goed mee omgaan.

Zoek uit waarom een kind weigert om een bepaalde oefening te doen of om een antwoord op een vraag te geven. Bespreek alles met het kind onder vier ogen op een rustig moment.

Ga geen machtsstrijd aan met het kind door bijvoorbeeld te zeggen: "Je doet wat ik zeg of anders...". Daar leert het kind niets van.

Als de koppigheid een symptoom is van een bredere gedragsstoornis, is het gedrag vaak niet meer te corrigeren. In dit geval handel je volgens het stappenplan in dit protocol.

12.9 Mokken

Mokken is prullen, zich misnoegd tonen. Dit gedrag uit zich heel wat minder explosief dan een driftbui. Bij mokken is het kind in zichzelf gekeerd, wrevelig en zegt niet direct wat het wil. Kinderen die mokken kunnen wel praten, maar ze willen het niet.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Toon wel belangstelling voor het kind, maar negeer het negatieve gedrag;
- Geef het kind positieve aandacht;
- Betrek het kind langzaam bij de andere kinderen;
- Probeer te achterhalen hoe het gedrag thuis is.

12.10 Nerveuze tics

Tics zijn onwillekeurige bewegingen van willekeurige spieren die op normale wijze werken. Tics treden plotseling en meermalen achter elkaar op. Bij inspanning en emotie nemen tics toe. Gedurende de slaap zijn de tics afwezig. Tics komen bij kinderen regelmatig voor, met name oogknipperen. Het kind kan de tics nauwelijks willekeurig beïnvloeden. Daarom horen nagelbijten, neuspeuteren en hoofdbonken niet bij tics. Bij jongens komen tics vaker voor dan bij meisjes.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Negentig procent van de kinderen raakt de tic ook weer kwijt. Wanneer dit niet het geval is, is het zaak aan de tics aandacht te besteden. In eerste instantie is een gesprek met de opvoeders noodzakelijk. Kijk hierbij naar het stappenplan in dit protocol. Er is geen indicatie voor het geven van medicijnen bij enkelvoudige tics.

12.11 Slaapproblemen

Bij kinderen is sprake van een slaapprobleem, wanneer kinderen niet kunnen slapen of als het slapen wordt onderbroken. Deze onderbreking kan plaatsvinden tijdens het in- of doorslapen. Er kan een slaapprobleem ontstaan door een verschuiving van het ritme. In het begin hebben kinderen geen echte problemen met slaapstoornissen. Blijven daarentegen de slaapstoornissen lang aanhouden, dan kan het kind oververmoeid raken waardoor echte slaapttekorten ontstaan.

Het is belangrijk dat kinderen slapen. Slapen is immers een belangrijk onderdeel van het leven. Slapen verfrist en na het slapen kan een probleem beter worden opgelost. Slapen heeft zowel lichamelijk als geestelijk effect. Door te slapen rust je uit. Kinderen hebben slaap ook nodig om te groeien, om energie op te doen en om actief bezig te kunnen zijn.

Slapen en wakker zijn horen bij elkaar. Slapen wordt meestal gezien als een tijdelijke onderbreking van het wakker zijn. De afwisseling tussen slapen en waken is een biologisch ritme, het zogenaamde slaap-waakritme. Onder normale omstandigheden zijn we overdag actief en slapen we 's nachts. Dit geldt ook voor kinderen als ze een normaal slaap-waakritme hebben opgebouwd.

Slaapproblemen komt bij 25 procent van de kinderen voor. Voor het kind zelf geeft dit vaak geen problemen. Het zijn eerder de opvoeders die problemen hebben met het slaapgedrag van het kind. Als het kind slecht slaapt, kan het overdag gedragsproblemen vertonen. Alle kinderen worden midden in de nacht wel een keer wakker. Elk kind reageert anders op dit wakker worden. Sommige kinderen maken hun opvoeders wakker, anderen niet. Meestal vallen ze vanzelf weer in slaap.

Er is een aantal redenen te noemen voor slaapproblemen bij kinderen.

- Temperament;
- Angsten;
- Omgevingsfactoren;
- Ziekte en nare ervaringen

Ziektes, zoals terugkerende oorontstekingen en verkoudheden, hebben een slechte invloed op het ritme dat een kind opbouwt. Als kinderen ziek zijn, krijgen ze meestal extra aandacht van de opvoeders. Als het kind weer beter is, kan het patroon van extra aandacht blijven bestaan, waardoor het kind slechter slaapt.

Gebrek aan gewoontevorming en onregelmatig gezinsritme:

Gebrek aan gewoontevorming kan een slaapprobleem in stand houden. Bed rituelen horen erbij om het kind veiligheid en vertrouwen te geven. Als alles op dezelfde tijd, manier en volgorde gebeurt, heeft het kind de mogelijkheid om afscheid te nemen en zijn ogen dicht te doen.

Problematische thuissituatie:

Door spanningen en onrust binnen het gezin kunnen slaapproblemen bij kinderen ontstaan.

Onrustige woonomgeving:

Lawaai, warmte, kou, lichtinval kunnen zulke sterke zintuigprikkelers geven dat een kind er niet doorheen slaapt.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Meestal komt het eerste signaal van slaapproblemen van de ouders. Soms kun je het ook aan het kind zien. Het heeft dan donkere kringen onder de ogen en ziet er bleek en moe uit. Als het kind 's morgens niet uit zichzelf wakker wordt, dan krijgt het te weinig slaap. Als het kind slaapproblemen heeft, is het belangrijk om te ontdekken welke factoren van invloed zijn op het slaapritme van het kind. Dit is vooral van belang als er mogelijk kindermishandeling in het spel is.

Adviezen voor de pedagogisch medewerker:

- Breng regelmaat aan in het spel en eten en drinken op de kinderopvang;
- Zorg voor veiligheid en geborgenheid bij drukke, actieve kinderen;
- Neem kinderangsten serieus;
- Toon begrip voor de opvoeders;
- Realiseer je dat alle kinderen af en toe slecht slapen; dit kan weer snel overgaan, dus je hoeft je niet altijd zorgen te maken;
- Laat kinderen overdag niet extra lang slapen, dit verstoort het slaapritme nog meer

Aan de ouders kun je het volgende adviseren:

- Geef aan dat een regelmatig ritme belangrijk is;
- Bed rituelen geven een kind veiligheid;
- Sluit omgevingsprikkelers buiten (dikker gordijnen, rust in huis);
- Zorg voor een consequente aanpak;
- Wijs ouders erop dat ze het consultatiebureau kunnen raadplegen voor advies.

12.12 Het teruggetrokken kind

Teruggetrokken, stille kinderen tref je vaak aan in groepen van jonge kinderen. Soms betreft het kinderen die er nog niet aan toe zijn om zich in het speelgewoel te storten, maar het wel leuk vinden om toe te kijken.

Zij zijn meestal wat stiller dan de rest, maar doen wel met plezier mee als je ze uitnodigt om b.v. mee te doen aan een activiteit. Deze kinderen reageren vaak normaal op de pedagogisch medewerker en op contacten van de andere kinderen.

Na een periode van drie maanden trekken deze kinderen meestal bij. Het kan ook zijn dat het kind te jong is voor de groep. Je ziet dan dat het angstig of helemaal niet reageert op agressief gedrag van andere kinderen. Het kind trekt vaak langzaam bij.

Wanneer kinderen problemen hebben in de thuissituatie wordt het een ander verhaal. De moeilijkheden, die zij thuis ondervinden, zijn:

- Echtscheidingsperikelen;
- Werkloosheid van één of beide opvoeders;
- Spanningen tussen de opvoeders;
- Straf en vormen van mishandeling;
- Emotionele verwaarlozing.

Het kind kan thuis zijn agressie niet kwijt. Agressie hoort echter als uitingvorm bij de ontwikkelingsfase van een kind. Het is onmogelijk het kind op te voeden zonder agressieve uitingen. Zijn deze uitingen thuis echter taboe, dan kan het kind reageren met naar binnen gericht gedrag. Het afwijzen van agressief gedrag leidt ertoe dat elke emotie van het kind vervlakt. Het kind vertoont dit gedrag ook op de opvang.

Het kind heeft problemen met de opvang. Het kan moeilijk scheiden van thuis en voelt zich bedreigd in de groep. Thuis gedraagt het kind zich heel normaal. Dit betekent dat het kind zich in de groep nog niet op zijn gemak voelt. Dit probleem komt in de praktijk maar zelden voor.

Het kan ook voorkomen dat kinderen zonder een aanwijsbare reden stil zijn. Bespreek dit met je team en rayonmanager en plan een gesprek met ouders

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Breng de ouders van het kind op de hoogte van je bevindingen
- Probeer samen met ouders te achterhalen wat de oorzaak kan zijn

Wanneer je het gedrag niet kunt achterhalen volg dan de stappen in dit stappenplan

12.13 Wennen op het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang

Voor het eerst naar het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang is wennen voor kinderen en hun ouders. Ieder kind en iedere ouder reageert anders op de nieuwe omgeving. Sommige kinderen komen binnen, zien hun ouders niet meer en genieten volop. Andere kinderen zijn een korte of langere tijd verdrietig. Ook ouders reageren verschillend op het wennen. Zij kunnen hun kind meteen met een gerust hart achterlaten of huilend de deur uit gaan bij het afscheid nemen.

Eenkennigheid en de daarmee gepaard gaande scheidingsangst kunnen problemen bij het wennen op de opvang geven. De eenkennigheidfase van baby's begint zo ongeveer bij zes à zeven maanden. Na die tijd kan het wennen een probleem worden. De eenkennigheidfase is een ontwikkelingsfase van kinderen. Het kind gaat het verschil zien tussen de vaste verzorger en een vreemde. Bij het zien van een vreemde kan een kind gaan huilen, angstig worden en wegkruipen bij de vaste verzorger.

Het wennen van jonge baby's gaat vaak snel. Oudere kinderen hebben vaak wat meer tijd nodig. Het is bekend dat kinderen vanaf acht maanden heftig reageren op scheiding van hun opvoeders en dat het niet ongewoon is dat kinderen vier weken nodig hebben om zich helemaal vertrouwd te voelen in een kinderdagverblijf.

Ook bij peuters speelt eenkennigheid en angst voor scheiding van de vaste verzorgsters een rol. Deze angst is meestal op te lossen. Aan peuters kun je vertellen dat de opvoeder weer terugkomt. Peuters zijn nauwelijks in staat hun gevoelens onder woorden te brengen. Hoe ze het wennen beleven moet je vaak afleiden uit hun gedrag.

Naast eenkennigheid spelen er nog meer factoren een rol bij wenproblemen. Het is belangrijk om per kind goed te bekijken wat er aan de hand is, en hoe je kunt helpen. Belangrijk is het ook om van de opvoeder te horen hoe het kind thuis heeft gereageerd. Was het moe of onrustig?

Een aantal richtingen waar je bij wenproblemen aan kunt denken zijn:

- Sommige ouders hebben moeite om hun kind achter te laten op het kinderdagverblijf. Dit voelen kinderen goed aan;
- Het afscheid gaat niet goed. Dit kan door het "onhandig" op elkaar reageren van ouder, kind en pedagogisch medewerkers. Ouders die wegslopen, omdat ze bang zijn voor tranen; medewerkers die onduidelijk zijn over wat zij van ouders verwachten;
- Het moment, waarop het kind voor het eerst naar het kinderdagverblijf of de buitenschoolse opvang gaat, is ongelukkig: er is net een nieuw broertje of zusje geboren; één van de opvoeders is ziek; vader en moeder zijn net gescheiden; het gezin is net verhuisd.
- Het kind maakt een verandering mee, waar het helemaal niet om gevraagd heeft. Pas als de leuke kanten van de nieuwe situatie - speelgoed, andere kinderen - ontdekt worden, verminderen of verdwijnen het protest en verdriet;
- Het kind voelt zich overweldigd door de nieuwe situatie.
- Het karakter van een kind kan een rol spelen. Er zijn kinderen die slecht of niet tegen onoverzichtelijke situaties kunnen;
- Ook kinderen die gewend zijn aan een vertrouwde oppas thuis, kunnen moeite hebben met wennen in een kinderdagverblijf, peuterspeelplaats of buitenschoolse opvang. Er zijn meer prikkels voor het kind dan in een omgeving met weinig of geen kinderen en één volwassene.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Accepteer dat het kind verdrietig is in de wenperiode;
- Toon begrip voor hoe het kind zich voelt. Het helpt vaak als je probeert het gevoel van het kind onder woorden te brengen en dit gevoel probeert te bevestigen. Vanuit die bevestiging kun je als pedagogisch medewerker rust en ruimte krijgen om het kind te troosten en uit te leggen wanneer het weer wordt opgehaald. Alleen maar afleiden ontkent het verdriet van het kind. Het is juist nodig om het kind over zijn verdriet heen te helpen;
- Met een peuter kun je praten. Je kan bijvoorbeeld aan de hand van een boekje laten zien hoe het afscheid nemen gaat. Je kan duidelijk maken dat de opvoeder weer terugkomt
- Besteed in het begin veel tijd aan het kind;
- Geef het kind een eigen plekje;
- Bied het kind een duidelijk ritme aan;
- Noem de namen van de andere kinderen vaak.
- Zorg dat je goed op de hoogte bent van de bijzonderheden van het kind. Neem deze in het begin zoveel mogelijk over;

- Stel de eerste keren weinig eisen aan het kind. Geef het kind de kans om rustig de omgeving, de mensen en de andere kinderen te bekijken;
- Spreek af dat het kind op tijd wordt gebracht en gehaald, zodat niet alle kinderen al zijn opgehaald;
- Bij het afscheid nemen is het belangrijk dat de ouder zegt dat zij weggaat. Dit moet duidelijk aangegeven worden. Dan is ook duidelijk dat de ouder pas later terugkomt

12.14 Ontwikkeling- en functiestoornissen

Vroegtijdige signalering

Kinderen verschillen van elkaar. Ook op het kinderdagverblijf, peuterspeelplaats en de buitenschoolse opvang zie je verschillen in persoonlijkheid, motoriek, spraak en in tempo van ontwikkeling. De marge van wat een normale ontwikkeling genoemd wordt is groot. De aanleg van een kind geeft de grens aan hoe ver het kan komen in zijn ontwikkeling en wanneer het rijp is voor een volgende stap. Het is afhankelijk van zijn omgeving welke kansen hij krijgt om ervaring en kennis op te doen om zijn talenten te ontplooiën.

Wat is een ontwikkelingsstoornis?

Het 'gemiddelde kind' bestaat niet, bij elk kind zijn wel bijzonderheden op te merken; leiden die bijzonderheden niet tot blijvend nadelige gevolgen voor het kind, dan is er sprake van een normale ontwikkeling.

Wijkt een kind naar beneden af van het gemiddelde dan spreken we van een ontwikkelingsachterstand.

Bij een ontwikkelingsstoornis gaat het om een duidelijke afwijking van de gemiddelde ontwikkeling van leeftijdsgenoten. Het kind is dan erg achter of ontwikkelt zich opvallend anders. Deze verstoorde ontwikkeling valt op en vaak zijn er extra maatregelen nodig om kind de kans te geven zich zoveel mogelijk te ontplooiën.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Als pedagogisch medewerker kun je te maken krijgen met kinderen die opvallen en waarbij je vermoedt dat hun ontwikkeling wordt bedreigd. Dit kan worden veroorzaakt door factoren in het kind zelf, of door factoren in de omgeving van het kind. In eerste instantie kun je proberen deze tekenen van een mogelijke ontwikkelingsachterstand of -stoornis te benoemen.

De signalen van een mogelijke stoornis kun je constateren op één ontwikkelingsgebied, bijvoorbeeld in de motoriek. Veel vaker echter zul je zien dat zich op meerdere terreinen problemen voordoen: het kind is bijvoorbeeld niet alleen laat met praten, maar is ook motorisch onhandig. Bij jonge kinderen is er nog een grote samenhang tussen de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Twee voorbeelden: blijft de denkontwikkeling achter, dan heeft dit onmiddellijk invloed op de taal; een kind dat onhandig beweegt kan hiervan last hebben in het spel en de zelfredzaamheid. Het is sterk aan te raden om bij twijfel aan de ontwikkeling alle

ontwikkelingsgebieden onder de loep te nemen door deze nader te observeren en te omschrijven.

De volgende aandachtspunten kunnen hierbij tot steun zijn:

- Bewegen: grove en fijne motoriek;
- Praten: begrijpen en uiten van taal;
- Contact met de pedagogisch medewerkers;
- Contact met kinderen;
- Groepsgesprek;
- Spel binnen en buiten;
- Gedrag: binnen en buiten
- Opvallende kenmerken;

Niet iedereen kijkt via dezelfde bril naar het gedrag van kinderen. Wat de één normaal vindt, vindt de ander afwijkend. Door te praten met collega's of hen mee te laten kijken naar de kinderen waarover je je zorgen maakt, kun je erachter komen in hoeverre het gedrag van het kind te maken heeft met jouw oordeel en verwachtingen of dat collega's je zorg delen.

Bovendien kun je samen nagaan in hoeverre factoren binnen de opvang of van je eigen aanpak van invloed kunnen zijn. In een gesprek met de opvoeders kan duidelijk worden of zij de zorg om de ontwikkeling delen en welke gebeurtenissen en omgevingsfactoren mogelijk een rol spelen. Het kan zijn dat zij bepaalde factoren al langer als een probleem ervaren en dat de ontwikkeling van het kind vanaf het begin afwijkend is verlopen. Ook kunnen gebeurtenissen in het gezin, de opvoedingssituatie of persoonlijke problemen van de gezinsleden zijn weerslag hebben gehad op de ontwikkeling.

- Gedraagt het kind zich thuis net als in de groep; wanneer dit niet het geval is, welke factoren spelen dan een rol?
- Gedraagt het kind zich thuis net zo, hoe gaan de ouders daar dan mee om?

Ouders kunnen samen met de pedagogisch medewerker besluiten om advies te vragen aan derden. Een mogelijkheid is om te overleggen met, het consultatiebureau, de jeugd- of huisarts. Er kan dan worden bekeken of verdere stappen nodig zijn.

Laat het duidelijk zijn dat pedagogisch medewerkers alleen signalen en vermoedens aangeven bij ouders. De stap naar derden ligt bij de ouder. Vanuit de organisatie kunnen we hen daar wel bij ondersteunen.

Er zijn verschillende valkuilen; het is van belang dat je je daarvan bewust bent. Wanneer je bepaald gedrag van een kind kunt verklaren (bijvoorbeeld dat het kind erg agressief is omdat zijn vader dat ook is) wil nog niet zeggen dat dit niet zorgelijk is en je er niets aan moet doen. Het feit of je gedrag al of niet kunt beïnvloeden zegt weinig over de zorgelijkheid ervan.

Signaleren is niet hetzelfde als een diagnose stellen. Het stellen van de diagnose laten we aan specialisten over.

Hierna volgt een bespreking van de signalen voor 3 belangrijke ontwikkelingsgebieden:

- Motorische ontwikkeling;
- Spraakontwikkeling;
- Sociaal-emotionele ontwikkeling;

12.15 Motorische ontwikkeling

Een belangrijke stap in de motorische ontwikkeling is de houdingscontrole en spierspanning. Belangrijk hierbij is het evenwicht. Een kind met een slechte controle over zijn houding kan een heel slappe of juist heel gespannen motoriek laten zien. Houdingscontrole is al in het eerste levensjaar een belangrijke aanwijzing voor de werking van de hersenen van een kind.

Op latere leeftijd geven houding en spierspanning ook aanwijzingen over zijn emotioneel welbevinden. De coördinatie van bewegingen (de afstemming), is ook van groot belang. Het kind leert steeds beter om zijn bewegingen op elkaar af te stemmen (b.v. lopen en fietsen) en om met de ogen zijn bewegingen te sturen (b.v. het grijpen en later het tekenen). Als gecoördineerde bewegingen beheerst worden gaan ze automatisch. Bij coördinatiestoornissen ontbreekt het vloeiend verloop van de bewegingen en verlopen de bewegingen schokkerig, ongericht, of houterig.

Bij de motorische ontwikkeling van kinderen moet er niet alleen op gelet worden of ze de motorische mijlpalen wel op tijd halen, maar ook hoe de kwaliteit van hun bewegingen is. Beweegt een kind soepel of houterig, zijn de bewegingen geremd of ongeremd, heeft het er controle over of gaat het ongecontroleerd. Bovendien gaat een kind gaandeweg steeds meer beschikken over een verfijnd scala aan bewegingspatronen. Via lopen leert hij rennen, hij leert klimmen, fietsen, springen, hinkelen. Het is belangrijk om te kijken of het kind voldoende variëteit heeft in dit bewegen. Of dat het daarin beperkt is of zelfs niet verder komt dan stereotiep bewegen, steeds maar herhalen van hetzelfde. Elk kind heeft een eigen tempo, maar een te laag activiteitsniveau (te rustig) of een te hoge activiteit (hyperactiviteit) kan belemmerend werken op de ontwikkeling. Een aantal kinderen lijkt zich motorisch goed te ontwikkelen, maar valt in de kleuterleeftijd op vanwege het niet beheersen van de fijne motoriek. Ze krijgen de kleine legoblokjes niet op elkaar, kunnen niet puzzelen en knippen. Als ze zich daarnaast moeilijk kunnen concentreren zou er sprake kunnen zijn van een aandachtstoornis.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Bij het vermoeden van een stoornis op het gebied van de motoriek is het zaak dat een deskundige bekijkt:

- Of het lichaam zelf goed functioneert;
- Of het zenuwstelsel in orde is;
- Of er iets met de zintuigen is (horen/zien);
- Of het kind zich emotioneel prettig voelt;
- Of het kind voldoende stimulansen heeft gekregen om de motoriek te ontwikkelen;
- Of het kind geen algehele ontwikkelingsachterstand heeft.

Bij kleuters met overactief gedrag, coördinatieproblemen en/of problemen in de fijne motoriek moet onderzocht worden of er sprake is van een aandachtstoornis. Bespreek deze punten met de ouders en adviseer eventueel voor nader onderzoek door naar consultatiebureau, huisarts.

12.16 Spraakontwikkeling

Spraak/taalontwikkeling bij 0- 4 jarigen

Wanneer er van de geboorte af met een kind gesproken wordt, zal het gaan praten. Het eerste huilen en de eerste keuvelgeluidjes van een kind komen vanzelf. Alle kinderen over de hele wereld maken daarbij dezelfde soort geluidjes. Deze geluidjes gaan langzamerhand steeds meer op de eigen taal lijken. Dit komt, omdat een kind de klanken overneemt van mensen die veel met hem/haar praten. De reacties vanuit de omgeving zijn dus erg belangrijk voor de ontwikkeling van zijn/haar spreken. Het kind gaat steeds meer geluiden, klanken en woordjes die het hoort nadoen. Vanuit dit nadoen ontwikkelt zich dan tenslotte het spreken.

In de eerste vijf levensjaren leert het kind de wereld om zich heen te begrijpen. Taal is daarbij een middel tot denken en redeneren. Door de taal krijgt het kind grip op de wereld. Leren praten is net als leren lopen; het ene kind leert het sneller dan het andere en het gaat met vallen en opstaan. Rond het vijfde levensjaar beheerst het kind de taal goed. Hij kan met iedereen een gesprek voeren en begrijpt alles goed.

Periode 0 tot 1 jaar

Begin van de taalontwikkeling. Het aantal klanken dat een kind produceert, neemt in de loop van de maanden toe. Op de leeftijd van 9 à 10 maanden kunnen kinderen al veel simpele klanken maken. Rond de eerste verjaardag gaat bij de meeste kinderen dit brabbelen op echte woordjes lijken. In de periode van 0 tot 1 jaar begint ook het leren luisteren. Verschillende geluiden van elkaar onderscheiden gaat steeds beter. Kinderen die slechthorend of doof geboren zijn, vallen in deze periode al op: het luisteren ontwikkelt zich niet en het brabbelen neemt af, omdat het kind zichzelf niet of moeilijk hoort.

Periode 1 tot 3 jaar

Het kind ontdekt nu de wereld om zich heen. Hij gaat begrijpen dat alles een naam heeft.

Zijn wereld breidt zich uit en hij gaat de eerste woordjes zeggen. In deze periode kent de spraak/taalontwikkeling twee stadia:

- 1 tot 2 jaar: het stadium van de twee-woord-zin

Kinderen gaan zich uiten door middel van losse woorden en proberen daarmee een hele zin uit te drukken;

Voorbeeld: "Eet" kan betekenen: "Ik heb honger, ik wil eten". Over het algemeen wordt de één-woord-zin meestal vrij snel gevolgd door de twee-woord-zin. Kinderen zeggen dan twee woorden achter elkaar. Voorbeeld: "Mama boek" kan betekenen: "Dat is mama's boek" of "Mama, ik wil een boek lezen".

- 2 tot 3 jaar: het stadium van de drie tot vijf-woord-zin;
- De zinnetjes van een kind worden nu steeds langer, tot 5 woorden per zin. Rond het derde levensjaar kent het kind ongeveer 900 woordjes. Bij het uitspreken van moeilijke woorden worden nog klanken weggelaten, met name in medeklinkercombinaties. Voorbeelden: "stoel" wordt "toel", "klok" wordt "kok", "muts" wordt "mus".

Periode 3 tot 4 jaar

Het kind ontdekt dat er regels bestaan in taal. Door te luisteren leert hij zinnen te begrijpen en daardoor ook zelf zinnen te vormen. Tussen drie en vijf jaar breidt de woordenschat zich van gemiddeld 900 woorden naar 2100 woorden uit. Moeilijke klankcombinaties gaat het kind steeds beter beheersen: het correct uitspreken van twee medeklinkers achter elkaar ontstaat. Voorbeeld: “Stoel” wordt niet meer vereenvoudigd tot “toel”, maar nu echt als “stoel” uitgesproken. De verstaanbaarheid is circa 90%. Het logisch vertellen van een gebeurtenis of verhaal kan nog moeilijk zijn voor het kind. Een ander kenmerk van het spreken is, dat het kind over woorden kan gaan vallen, ook wel haperen genoemd. Dit is een normale fase in de ontwikkeling van de spraak en taal. Kinderen beleven veel, ze willen erg veel vertellen, maar kunnen nog moeite hebben dit allemaal te verwoorden. Door het haperen wint een kind tijd om na te denken en de juiste woorden te vinden.

12.17 Samenvatting van de mijlpalen in de spraak/taalontwikkeling.

Volgens de richtlijnen van het consultatiebureau

- Kan een kind van 12 maanden geluiden maken die steeds meer op woordjes gaan lijken wanneer er tegen hem teruggepraat wordt.
- Kan een kind rond zijn 2e verjaardag in het begin in één-woord-zinnen en later in twee- of drie-woord-zinnen duidelijk maken wat hij wil. Er mogen nog uitspraakfouten voorkomen.
- Kan een kind rond zijn 3e verjaardag minimaal zinnetjes van 3 tot 5 woorden maken; hij gebruikt soms al moeilijke woorden. Uitspraakfouten mogen nog voorkomen.
- Kan een kind rond zijn 4e verjaardag praten in goede korte zinnen. Een aantal taalregels kent het nog niet en ook de letter “r” en sommige klankcombinaties, zoals “sch-” kunnen nog moeilijk zijn.

Spraak/taalproblemen

Sommige kinderen leren snel praten, bij anderen komt dit wat moeilijker op gang. Leren praten is net als leren lopen; het ene kind leert het sneller dan het andere en het gaat met vallen en opstaan. De problemen kunnen variëren van lichte uitspraakproblemen tot belemmering van de communicatie door een gebrek aan (taal)vaardigheid. Stoornissen in het taalbegrip en de taalproductie (bijvoorbeeld zinsbouw en grammatica) kunnen belemmerend werken op het sociaal-emotionele en cognitieve vlak. Spraak- en taalproblemen zijn heel divers: stoornissen zijn soms moeilijk herkenbaar.

Of een kind gewoon leert spreken, hangt af van vele factoren. Deze factoren kunnen lichamelijk zijn (medische factoren) maar ook psychosociaal (pedagogische-psychologische factoren).

Medische factoren zijn:

- Gehoor;
- Bouw van de spraakorganen (lippen, tong, verhemelte);
- Bewegingsmogelijkheden van de spraakorganen;
- Gezondheid van de hersenen;
- Psychische basisgesteldheid (contactgevoeligheid).

Pedagogische-psychologische factoren zijn:

- Stimulatie vanuit de omgeving: ouder kind interactie, huistaal, schooltaal;
- Algemene leervaardigheid;
- Emotionele ontwikkeling;
- Taalgevoeligheid.

Wanneer er met één of meerdere factoren iets mis is, kan de spraak/taalontwikkeling afwijkend verlopen.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

De pedagogische-psychologische factoren zijn direct door de pedagogisch medewerker te beïnvloeden.

12.18 Tips voor het stimuleren van de spraak/taalontwikkeling:

2 tot 3 jaar

- Neem niet te snel genoeg met gebaren.
- Bijvoorbeeld: vraag aan het kind te vertellen wat het wil, als het je meetrekt of als het wijst naar een voorwerp;
- Het kind gaat vragen stellen. Stel zelf ook vragen. Door vraag en antwoord kunnen er leuke gesprekjes ontstaan. Bijvoorbeeld: "Pop weg! Ja, de pop is weg. Weet jij waar de pop is?" Het kind beantwoordt de vraag;
- De zinnen van het kind zijn nog niet altijd correct. Soms ontbreken bijvoorbeeld oorden. Verbeter het kind indirect. Het kind leert zo de juiste zinsvormen, terwijl de communicatie niet verstoord wordt. Voorbeeld: Kind: "Hond niet!". Mogelijke verbetering: "Ja, hier is geen hond";
- Vertel eenvoudige verhaaltjes bij prentenboeken en stel ook af en toe weer vragen. Voorbeeld: "Miauw, zegt de poes. Ik heb honger. Wat wil de poes eten, denk je?";

Benoem je handelingen en die van het kind;

- Zing liedjes en laat het kind meezingen.

3 tot 4 jaar

- Er kan sprake zijn van haperen. Laat merken dat je rustig wacht totdat het kind zijn gedachten onder woorden heeft gebracht. Dus: let erop WAT het kind zegt en niet HOE hij het zegt en onderbreek het kind niet;
- Laat het kind zelf het initiatief tot praten nemen of stimuleer hem tot praten doordat je een gesprekje met hem begint (dus: dwing het kind niet tot vertellen);
- Lees regelmatig boekjes met veel plaatjes voor. Vertel of bedenk samen het verhaal erbij;
- Hulpvragen zijn soms zinvol, bijvoorbeeld: "En toen, weet je dat nog?";

- Met zijn allen de afgelopen dag doornemen, is een leuk spel;
- Door middel van logopedisch onderzoek kan precies vastgesteld worden of de spraak en/of taal van een kind zich afwijkend ontwikkelt. Wijs de ouders op het bestaan van dit onderzoek. Dit kan aangevraagd worden via de huisarts. Een spraakachterstand komt vaak in combinatie met een taalachterstand voor en visa versa. Bij een afwijkende spraak- en/of taalontwikkeling is logopedische behandeling nodig.

12.19 Neusspraak of nasaliteit

Men onderscheidt twee vormen van neusspraak of nasaliteit: open en gesloten neusspraak. Beide vormen van nasaliteit beïnvloeden de spraak negatief en daarmee dus ook de verstaanbaarheid.

Open neusspraak

Bij open neusspraak ontsnapt er te veel lucht door de neus. Dit komt doordat de mondholte niet goed van de neusholte afgesloten wordt. Het zachte gehemelte achter in de keel zorgt voor die afsluiting.

Open neusspraak wordt veroorzaakt door:

- Een gehemeltespleet;
- Het zachte gehemelte dat slap en inactief is;
- Ook uit gewoonte, bij imitatie of na het knippen van de keelamandelen kan open neusspraak ontstaan.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Om open neusspraak tegen te gaan, zal het zachte gehemelte getraind moeten worden.

Dit kan door middel van allerlei blaas- en zuigspelletjes. Door deze spelletjes wordt het zachte gehemelte sterker en kan zodoende beter zorgen voor de afsluiting van de mondholte met de neusholte.

Mogelijkheden:

- Blaasvoetbal spelen;
- Bellenblazen;
- Het kind een watje op tafel laten wegblazen door een rietje;

Gesloten neusspraak

In het Nederlands moet de lucht bij slechts drie letters door de neus gaan: bij de “n”, “m” en “ng”. Als de neusholte verstopt is, kunnen deze letters dus ook niet gemaakt worden. Bij gesloten neusspraak is dit het geval. De “m” en de “n” klinken dan bijvoorbeeld als een “b” of “d”.

Gesloten neusspraak kan worden veroorzaakt door:

- Verkoudheid;
- Allergie;
- Te grote neusamandelen;
- Vreemd voorwerp in de neus (bijvoorbeeld speelgoed: een knikker);
- Mond ademen;

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Zorg voor een gezonde omgeving waarin verkoudheden zo min mogelijk de kans krijgen. Let op de lipsluiting, zodat mond ademen niet mogelijk is.

12.20 Tweede taalverwervingsproblemen

Bij een kind dat het Nederlands niet als moedertaal heeft, kunnen zich op verschillende gebieden problemen voordoen. Te denken valt aan:

- Het kind spreekt niet of nauwelijks
- Het kind neemt niet of nauwelijks deel aan activiteiten (bijvoorbeeld door onvoldoende taalbegrip, moeizame communicatie)
- Ouders geven aan dat er een ontwikkelingsachterstand is in de eigen taal (bijvoorbeeld kleine woordenschat, slechte zinsbouw).

De meeste allochtone kinderen leren vanzelf Nederlands. Als de moedertaal zich goed ontwikkelt, zal ook de Nederlandse taal de mogelijkheid hebben zich te ontwikkelen. Dezelfde factoren als beschreven bij Nederlandse kinderen zijn van invloed op de spraak/taalontwikkeling van het allochtone kind. Daarnaast kunnen bij een allochtoon kind de volgende factoren een rol spelen:

- Voelt het kind zich veilig bij het verwerven van twee of meer talen?
- Hoe vaak wordt de moedertaal en de Nederlandse taal correct aangeboden? Wat is de verhouding tussen deze talen met betrekking tot het aanbod?
- Welke eisen stelt de omgeving met betrekking tot de moedertaal en de Nederlandse taal?
- Hoe staan ouders, kind en omgeving tegenover de moedertaal?
- Hoe is de motivatie ten opzichte van het leren van de Nederlandse taal?

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Over het algemeen zijn de tips, zoals beschreven, ook zinvol voor allochtone kinderen. Daarnaast is het belangrijk aan de volgende aspecten te denken:

Zo vroeg mogelijk beginnen met het verwerven van de Nederlandse taal beïnvloedt meertaligheid positief. De gedachte dat eerst de ontwikkeling van de ene taal afgesloten moet zijn, voordat met de andere taal begonnen kan worden, is inmiddels volledig achterhaald.

Dit geldt ook voor “het alleen maar Nederlands mogen spreken”. Een correct taalaanbod is minstens zo belangrijk als hoe vaak een taal aangeboden c.q. gesproken wordt.

Belangrijk is dat het kind Nederlands leert, maar ook dat zijn moedertaal zich goed ontwikkelt. De taal die het beste wordt beheerst is een steun bij het leren van een nieuwe woorden in een andere taal. Vaak is dit bij allochtone kinderen tussen 0 tot 4 jaar de moedertaal. Voorbeeld: een kind leert op circa. éénjarige leeftijd van zijn moeder wat “vallen” is in zijn moedertaal. Op het kinderdagverblijf zal het kind sneller “vallen” zeggen, omdat hij al weet wat het betekent en het kan verwoorden.

Op circa éénjarige en tweejarige leeftijd mogen kinderen twee talen „kriskras” door elkaar gebruiken. Het is niet reëel te verwachten dat een kind op deze leeftijd bijvoorbeeld één voorwerp in twee talen kan benoemen. Op circa tweejarige leeftijd gaan tweetalige kinderen hun talen scheiden.

De stille periode: kinderen die een nieuwe taal leren, maken vaak een “stille periode” door. Ze nemen de taal in zich op, luisteren en verwerken alle nieuwe woorden: ze absorberen als het ware de taal. Ze zijn nog niet toe aan het zelf praten in de nieuwe taal. U kunt er dus vanuit gaan, dat kinderen die nog niets zeggen, maar alles goed waarnemen en goed meedoen met activiteiten, het Nederlands aan het leren zijn. Dwing deze kinderen niet tot praten.

Omgang met Nederlandstaligen is cruciaal bij het verwerven en stimuleren van het Nederlands als tweede taal. Let er dus bijvoorbeeld op, dat het kind met Nederlandstalige kinderen speelt.

Kinderen die twee talen tegelijkertijd leren, neigen ertoe de talen met verschillende personen te verbinden, waardoor ze de talen makkelijker kunnen scheiden. Hierdoor verloopt het verwerven van de talen beter. Dus: tegen het kind kunnen meerdere talen gesproken worden, maar elke persoon spreekt consequent in dezelfde taal tegen het kind. Over het algemeen kan ervan uit gegaan worden dat kinderen die nog niets zeggen, maar alles goed waarnemen en goed meedoen met activiteiten, het Nederlands aan het leren zijn. Dwing deze kinderen niet tot praten.

12.21 Afwijkende mondgewoonten

Het is niet alleen om esthetische redenen dat aan dit onderwerp aandacht wordt besteed, maar ook om medische redenen. Afwijkende mondgewoonten zijn: mond ademen, verkeerd slikken, duim- speen- en vinger zuigen.

Mond ademen

Mond ademen is het ademen door de mond als er niet gesproken wordt. Het kind krijgt op dat moment koude, droge en niet gezuiverde lucht naar binnen.

De gevolgen kunnen zijn:

- Veelvuldige verkoudheden;
- Uitgedroogde mond, waardoor er minder vaak geslikt wordt met als gevolg een onderdruk in het middenoor waardoor het kind minder hoort;

- Verslachte spieren van het mondgebied, dit heeft meestal ook gevolgen voor de spraak;
- Ingezakke houding.

Mond ademen kan na verkoudheid als gewoonte blijven bestaan. Van duimen, vinger zuigen en/of speen zuigen kan de tong slap in de mond gaan hangen, waardoor de mond sneller openvalt.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Het is belangrijk dat het kind zich eerst bewust wordt van het mond ademen. Daarnaast moeten slap geworden lip- en tongspieren weer sterker worden. Bewustwording en training kan door middel van allerlei spelletjes, bijvoorbeeld:

- Luisteren naar een verhaal met een rietje tussen je lippen;
- Doe een sirene van een brandweerauto na, spreiden en tuiten van de lippen: ie-oe-ie-oe;
- Klakken met je tong als een paard;
- Hagelslag met je tong opklippen;
- Lippen aflikken.

Daarna is het belangrijk dat het kind de goede gewoonte, dus de lipsluiting, zelfstandig leert toepassen. Hulpmiddel hierbij is de zogenaamde “reminder”: dit kan bijvoorbeeld een sticker zijn, die je op een opvallende plaats plakt. Iedere keer als het kind naar de sticker kijkt, denkt hij aan de lipsluiting en doet hij zijn lippen op elkaar.

Daarnaast kunt je de ouders wijzen op het probleem en de mogelijkheid van een logopedisch onderzoek. Dit onderzoek is aan te vragen via de huisarts.

12.22 Verkeerd slikken

Tijdens goed slikken is de tong op het bobbeltje vlak achter de voortanden bovenin. Bij verkeerd slikken is er vaak sprake van een tongpers: de tong stoot tegen de tanden of is zelfs tussen de tanden. Ook worden vaak de lippen op elkaar geperst, met name de onderlip. Hierdoor wordt de kinspier overactief, wat een “speldenkusseneffect” geeft.

De gevolgen kunnen zijn:

- Afwijkende gebitsstand en afwijkende kaakgroei (overbeet/open beet);
- Spraakstoornissen;
- Kwijlen en/of speeksel naar binnen zuigen.

Verkeerd slikken kan het gevolg zijn van het gebruik van de speen en door duimen, vinger zuigen en mond ademen.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Het aanleren van het correcte slikpatroon is een logopedische aangelegenheid en hoort in de logopedische praktijk thuis. De opvoeders kun je wijzen op het probleem en de mogelijkheid voor logopedisch onderzoek. Deze is aan te vragen via de huisarts. Je kunt ervoor zorgen dat de voorwaarden voor het goede slikken zo optimaal mogelijk aanwezig zijn, bijvoorbeeld: lip- en tongtraining doen, letten op lipsluiting en werken aan het afleren c.q. minimaliseren van duim-, vinger- of speen zuigen.

12.23 Duim-, speen- en vinger zuigen

Na verloop van tijd heeft het kind geen borst- of flesvoeding meer nodig, maar kan de behoefte om te zuigen toch aanwezig blijven. Het kind neemt zijn duim, vinger of fopspeen. Door te lang en te intensief duimen of speen zuigen wordt het evenwicht in de mond verstoord.

De gevolgen kunnen zijn:

- Afwijkende gebits- en kaakgroei met daarbij gevolgen voor de uitspraak,
- Bijvoorbeeld slissen;
- Mond ademen en afwijkende mond-motoriek.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Duim-, speen- en vinger zuigen moet rond het derde levensjaar afgeleerd zijn. Geef het kind kleine beloningen als het niet zuigt. Ook een vinger- of handpop kan voor het kind een hulpmiddel zijn. Deze tips kunnen ook aan de ouders meegegeven worden.

12.24 Heesheid

Bij praten trillen de stembanden. Ze gaan trillen doordat er uitgeademde lucht langskomt. Bij heesheid trillen de stembanden niet goed. Ze zijn dan vaak wat dik en rood. Er kunnen ook kleine knobbeltjes (een soort eeltplekjes) op de stembanden komen.

Heesheid kan ontstaan door:

- Verkoudheid, een allergie, astma (en medicijnen hiertegen) bronchitis of ontstoken amandelen. De stembanden zijn dan meestal wat geïrriteerd en gezwollen, waardoor ze niet goed trillen.
- Veel schreeuwen, gillen, kuchen of gekke stemmetjes nadoen. De stem wordt dan op de verkeerde manier gebruikt;
- Emotionele problemen;
- Gespannen ademhalen;

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Zorg voor voorwaarden voor een gezonde stem. Met hele jonge kinderen (baby's, peuters) kan nog niet direct over de stem en de gevolgen gesproken worden; dit onderwerp is nog te abstract. Wel kan de stemkwaliteit indirect beïnvloed worden.

- Zorg dat de omgeving rustig is, dat wil zeggen dat er geen aanleiding tot schreeuwen is;
- Zorg dat de luchtvochtigheid in orde is;
- Laat het kind niet op de tocht zitten;
- Let op lipsluiting;
- Geef het kind voldoende tijd en rust om te praten. Hectisch, hoog, gespannen ademen wordt hierdoor vermeden;
- Geef zelf het goede voorbeeld door rustig en niet te luid te spreken;
- Vermijd schreeuwen, gillen of fluisteren: schreeuwen, gillen en fluisteren is slecht voor de stem. Bijna alle kinderen schreeuwen wel eens tijdens hun spel en het is onmogelijk hen dat te verbieden. Maak het kind er echter wel af en toe op attent dat het schreeuwt en dat het slecht is voor de stem;
- Uiten van emoties: huilen, een driftbui hebben of ruzie maken is normaal, toch gebruiken kinderen hierbij hun stem verkeerd. Probeer het kind zo af te leiden dat het niet langer zijn stem forceert. Begin bijvoorbeeld zelf heel rustig te spreken. Dit heeft een kalmerende werking;
- Moedig het kind niet aan om gekke stemmetjes te doen;
- Kuchen of keelschrapen is slecht voor de stem, beter is het kind een slokje water te laten nemen;
- Ontspannen neuviën masseert de stembanden en trilt overmatig slijm op de stembanden los en weg.

12.25 Slechthorendheid

Bij slechthorendheid is er sprake van minder goed horen. Er zijn verschillende vormen van slechthorendheid. Een geleidingsverlies is het gevolg van een afwijking in het middenoor. Alle geluiden klinken wat zachter. Als u luid spreekt, zal het kind u goed verstaan.

Een perceptieverlies is het gevolg van een afwijking in het binnenoor of in de zenuwbaan van het oor naar de hersenen. Ook als u luider gaat spreken, blijft het kind u slecht verstaan. Het hoort niet alleen de geluiden zachter, maar het hoort ze ook vervormd.

Een kind kan een ernstig gehoorverlies aan één oor hebben, terwijl het andere oor goed is. Iemand met een éénzijdig gehoorverlies kan niet goed horen wáár het geluid vandaan komt. De verschillende geluiden vloeien als het ware in elkaar over. Een gesprek van twee mensen in een rustige ruimte zal het kind goed verstaan.

De volgende kenmerken kunnen een indicatie zijn voor slechthorendheid:

- Wisselend goed en minder goed horen (het kind lijkt doof);
- Verminderde concentratie;
- Wegdromen;
- Snel vermoeid, lusteloos zijn, kringen onder de ogen, bleek gezicht;
- Sterk gelaatgericht zijn, zich wenden tot de spreker;

- Verkeerd of laat reageren op mondelinge taal (bijvoorbeeld bij opdrachten);
- Klankverwisselingen in de spraak;
- Veel mond ademen, vaak verkouden zijn.

De spraak-/taalontwikkeling kan ernstig verstoord worden door slechthorendheid en/of doofheid, zelfs wanneer er sprake is van een tijdelijk gehoorverlies. Vooral bij kinderen met lichte of wisselende gehoorverliezen worden de problemen vaak niet onderkend.

Slechthorendheid kan veel verschillende oorzaken hebben. Middenoorontsteking is één van de meest voorkomende kinderziekten en heeft gehoorverlies tot gevolg. Het gehoorverlies is tijdelijk, maar kan ook blijvend zijn als de oorontsteking niet weggaat en het middenoor beschadigt. Oorontstekingen kunnen ontstaan door mond ademen, omdat hierbij „vuile” lucht in de luchtwegen en dus ook in het middenoor terecht komt.

Andere oorzaken van slechthorendheid kunnen zijn:

- Prop in de gehoorgang;
- Vocht in het middenoor: het zogenaamde „lijmooor” (glue ear);
- Ongeluk, bijv. het hoofd stoten op een ongelukkige manier
- Lawaai;
- Virusinfectie, bijvoorbeeld éézijdig gehoorverlies als gevolg van de bof;
- Bacteriële ziekte, bijvoorbeeld doofheid na hersenvliesontsteking;
- Misvorming, bijvoorbeeld geboren worden met een afwijking in het oor;
- Erfelijkheid;

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Let op de lipsluiting. Als een kind zijn mond dicht heeft, ademt hij automatisch door de neus. Hierdoor komt er schone lucht in de luchtwegen en ook in het oor;
- Spreek op normale wijze;
- Spreek nooit met volle mond;
- Blijf tijdens het spreken stilstaan of stil zitten en houd het hoofd naar het kind gericht;
- Vermijd zoveel mogelijk omgevingslawaai;
- Moedig het kind aan vragen te stellen als het iets niet begrijpt;
- Voor de sociale contacten is het belangrijk dat het kind alles kan volgen wat er in de groep gebeurt. Als iemand achter in de ruimte iets zegt, zal de slechthorende daardoor vaker omkijken. Heb daar begrip voor;

12.26 Stotteren

Naarmate kinderen ouder worden, ontwikkelen zij de vaardigheid om vloeiend te leren spreken. Haperen of aarzelen komt bij alle kinderen voor, vooral tussen twee en vijf jaar. Pas als deze normale herhalingen van woorden, klanken of stukjes van zinnen erg vaak

voorkomen en met spanning gepaard gaan, spreken we van stotteren of niet vloeiend spreken.

De onderlinge verschillen bij kinderen zijn groot. De stotTERS of onvloeiendheden kunnen heel duidelijk zijn, maar ook onopvallend. Ouders geven vaak aan dat de mate van onvloeiendheid per periode sterk kan wisselen. Toename kan bijvoorbeeld voorkomen bij opwinding of bij verminderde lichamelijke conditie. Daarnaast spelen omgevingsfactoren een rol. Als er een groot verschil is tussen

Wat een kind aan kan en wat de verwachtingen van de omgeving zijn (bijvoorbeeld met betrekking tot spreektempo of taal) kan het kind uit balans raken, waardoor het spreken minder makkelijk zal gaan en er nog minder vloeiend gesproken woorden te horen kunnen zijn. Er zijn een aantal factoren die een negatieve rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van deze minder vloeiend gesproken woorden. Naar gevestigd stotteren. Kinderen met meer aarzelingen en herhalingen in hun spraak lopen meer risico blijvend te gaan stotteren dan kinderen die dat minder hebben. Signalen die erop duiden dat normale minder vloeiend gesproken woorden zich ontwikkelt in de richting van gevestigd stotteren zijn onder andere hoorbare en zichtbare spanning tijdens het spreken, gespannen klank-, lettergreep-, en woordherhalingen, verlengingen ("nououou.."), blokkades (vast blijven zitten op een klank of een woord), vermijdingsgedrag en spreekangst. Daarnaast kunnen de reacties van opvoeders, hoe goed bedoeld ook, het kind het gevoel geven dat het niet goed spreekt. De houding en bezorgdheid van ouders ten overstaan van de minder vloeiend gesproken woorden kunnen dus grote invloed hebben op het spreekgedrag. Het kind kan de hulp juist als afwijzing of als extra druk ervaren. Bovendien kan het kind hoge eisen aan zichzelf stellen en speelt de eigen houding ten opzichte van het spreken een grote rol.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

- Ga uit van het idee: stotteren mag. Laat het kind uitpraten, ook als het stottert. Maak de zin niet af of zeg het woord niet in zijn plaats als het vastzit;
- Laat goedbedoelde adviezen als: "praat rustig", "denk eerst na voordat je gaat vertellen", "haal eerst diep adem", achterwege. Het kind krijgt hierdoor de indruk dat er iets fout is met zijn praten;
- Kijk het kind aan en probeer te luisteren naar wat het duidelijk wil maken en reageer daarop. Het kind heeft zo het gevoel dat er echt naar hem geluisterd wordt;
- Over stotteren kun je gewoon praten. Als het kind duidelijk stottert, kun je zeggen dat je merkt dat het praten weleens moeilijker gaat. Door erover te praten en daarbij aan te geven dat het niet zo erg is, steun je het kind;
- Prijs het kind om de dingen die het goed kan. Dit geeft het kind zelfvertrouwen;
- Je eigen spreken is een voorbeeld: spreek rustig en duidelijk. Neem ook de tijd met het kind te praten. Als je geen tijd heeft, zeg dat dan en vertel/spreek af wanneer je wel tijd heeft;
- Het is belangrijk dat het kind plezier in het praten houdt. Vertel het kind bijvoorbeeld ook eens dat je het fijn vindt, dat het kind je vertelde wat het wilde vertellen;
- Stotteren kan ook bij peuters en kleuters een indicatie zijn voor logopedische behandeling. Zeker als het langer duurt dan drie maanden en/of bezorgdheid bij ouders oproept;
- Bezorgdheid bij ouders van peuters is op zich al een reden om actie te ondernemen;
- Wijs de ouders op de mogelijkheid om een logopedisch onderzoek, aan te vragen bij de huisarts;

12.27 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen:

Plezier in het contact

De eerste glimlach is het teken dat een kind in staat is tot het maken van contact, het reageert met een teken van plezier, op de aanwezigheid van anderen en laat merken dat het hen heeft opgemerkt. Het wordt ook zelf actief in het zoeken van contact, het strekt de armpjes uit als het de moeder ziet aankomen, gaat huilen als het aandacht wil.

Als alles goed verloopt leert het kind vertrouwen op de warmte en veiligheid die zijn ouders geven en gaat zich hechten. Rond 8 maanden is die gehechtheid zo sterk dat het kind scheidingsangst gaat vertonen, het wordt angstig als het alleen gelaten of aan anderen wordt toevertrouwd. Als een kind in deze periode te kort komt (door verwaarlozing of mishandeling) loopt het ernstig gevaar blijvend beschadigd te worden in de ontwikkeling.

Imitatie

Kinderen leren al vroeg dat er lichaamstaal bestaat en dat bijvoorbeeld een lachend vriendelijk gezicht en een ontspannen houding betekent: kom maar op, ga maar verder.

Gaandeweg leren zij ook de "regels van het spel" als deze tenminste via regelmaat en duidelijkheid tot hen komen. Vaak imiteren zij anderen. Bij een positieve reactie zal het geïmiteerde gedrag in het eigen gedragsrepertoire worden opgenomen. Volwassenen zijn hun grote voorbeeld.

Invoelingsvermogen wederkerigheid

Kinderen oefenen de regels van het met elkaar omgaan eerst door imitatie van wat zij volwassenen zien doen, vaak uitgespeeld met poppen en beren, maar later steeds meer vanuit zichzelf. Ze leren rekening te houden met anderen en hun gedrag op anderen af te stemmen. Zij weten inmiddels via de lichaamstaal haarfijn hoe de stemming van de belangrijke personen uit hun omgeving is en leren zich steeds beter in te leven in de gemoedsstemming van anderen.

Identificatie

Als een kind oog krijgt voor de ander zal hij graag willen lijken op degene die hij bewondert. Hij probeert net zo te praten of te lopen als die persoon, maar hij neemt ook de mening en houding over. In eerste instantie is dit vaak van vader of moeder.

Kinderen die opvallen

Als een kind geen interesse in anderen toont, niet gaat lachen of nooit de armpjes uitstrekt naar iemand is dit opmerkelijk. Ook het niet gaan imiteren kan een teken zijn dat er sprake is van een stoornis in de ontwikkeling. Kinderen die de wereld om zich heen niet begrijpen, leren ook de sociale regels niet kennen. Zij houden zich vaak vast aan starre regels en routines en vertonen weerstand tegen veranderingen.

Als de ontwikkeling op nog meer gebieden achter is, kan er sprake zijn van een algehele ontwikkelingsachterstand. Als het zich motorisch wel goed ontwikkelt, maar als de problemen zich vooral in de taal en het contact voordoen kan er sprake zijn van een contactstoornis. Echter ook kinderen met een gehoorstoornis of taalhandicap kunnen zich isoleren van de omgeving en vanwege hun beperkte mogelijkheden niet in staat zijn sociale regels te leren. Blinde of ernstig slechtziende kinderen ondervinden hiervan ook ernstige beperkingen in de contactontwikkeling.

Er zijn kinderen waarbij pas langzaam blijkt dat zij moeite hebben met het hanteren van regels, op een of andere manier blijven voor hen de regels te onduidelijk vanwege de slechte concentratie.

Ze kijken nooit lang genoeg naar anderen om te leren hoe patronen tussen mensen zich afspelen. Deze kinderen met aandacht stoornissen en vaak hyperactief gedrag doen in eerste instantie heel gewoon aan, waardoor vaak niet onderkend wordt dat aan hun sociale onaangepastheid een ontwikkelingsstoornis ten grondslag ligt. Door onbegrip en negatieve feedback ontstaat een (steeds complexere) sociaal-emotionele stoornis. Bij emotioneel gestoorde kinderen komen signalen van ongenoegen veel vaker en heftiger voor dan bij andere kinderen. Meestal geeft de omgeving hier directe aanleiding toe. Het gaat bij emotionele problemen vaak om een verzameling van eigenschappen van het kind en invloeden van de opvoeders en de naaste omgeving.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Als een kind zich in sociaal-emotioneel opzicht niet goed ontwikkelt kan dit wijzen op een stoornis in het kind zelf of op omgevingsfactoren die de ontwikkeling bedreigen.

Er dient door een deskundige gekeken te worden naar:

- De aanwezigheid van een mogelijke lichamelijke of verstandelijke handicap; vanwege de beperkte mogelijkheden kan de sociaal-emotionele ontwikkeling ernstig verstoord zijn (secundaire contactstoornis)
- De aanwezigheid van een primaire contactstoornis, zoals autisme;
- De aanwezigheid van een aandacht stoornis;
- Beperkende of bedreigende factoren in de thuissituatie;
- Een neurotische persoonlijkheidsontwikkeling.

12.28 Gedragsproblemen voortkomend uit ontwikkelingsstoornissen

Er zijn kinderen die opvallend gedrag vertonen als gevolg van een ontwikkelingsstoornis. Het is belangrijk om dit te onderscheiden van opvallend gedrag dat bewust gebruikt wordt (om op te vallen of aandacht te krijgen) of dat aangeleerd is door imitatie of als gevolg van een bepaalde pedagogische situatie. Kinderen met gedragsproblemen die voortkomen uit ontwikkelingsstoornissen zijn niet normaal te corrigeren omdat het gedrag niet bewust of opzettelijk is. Zij moeten geholpen worden om hun problematische gedrag bewust te vervangen door gewenst gedrag dat niet tot hun normale repertoire behoort. Dit kost enorm veel inspanning van deze kinderen en van hun opvoeders. Soms is daarvoor speciale therapie nodig of ondersteuning met medicijnen.

Aandachtstoornissen, onverbeterlijkheid en contactproblemen geven de meeste last op school of op de kinderopvang. Als zo'n kind echter het etiket "lastig" krijgt opgeplakt, zal het ernstiger gedrag- en emotionele stoornissen krijgen als gevolg van faalangst en negatieve feedback. Tijdig herkennen en signaleren kan voorkomen dat een kind met een probleem een problematisch kind wordt.

12.29 Over beweeglijkheid (hyper kinetisch gedrag)

Sommige kinderen zitten nooit stil. Ze zijn in de ogen van hun ouders erg druk en over beweeglijk. Het over beweeglijke kind kan zelf last hebben van zijn eigen onrust evenals de kinderen om hem heen. Het is moeilijk om te beschrijven wat 'over beweeglijkheid' nu precies is. Het is een subjectief begrip. Wat de één over beweeglijk gedrag noemt, noemt de ander misschien gezond en levenslustig gedrag.

Over beweeglijkheid hoort tot op zekere hoogte bij de ontwikkelingsfase van een klein kind. Jonge kinderen hebben een grote bewegingsdrang; ze willen van alles ontdekken en zitten overal aan. Daarnaast ontstaat er een groeiend zelfbewustzijn, ze ontdekken het eigen ik en de eigen wil en ze hebben moeite het gezag van ouders te accepteren. Ze zijn dwars en koppig en willen de eigen zin doen. Ze verkennen grenzen en nemen meer bewegingsruimte in.

Toch is er een aantal gedragingen en gedragskenmerken te noemen die bij over beweeglijke kinderen verhoudingsgewijs meer voorkomen:

- Rusteloos en overactief gedrag: overal op en aan zitten, van alles omver lopen, moeilijk slapen;
- Opgewonden en impulsief;
- Stoort andere kinderen;
- Maakt dingen niet af;
- Kan niet stilzitten, wiebelt veel;
- Onoplettend en snel afgeleid;
- Verlangens moeten meteen vervuld worden, voelt zich snel gedwarsboord;
- Huilt gemakkelijk en vaak;
- Stemming kan plotseling omslaan;
- Emotionele uitbarstingen, onvoorspelbaar gedrag;

Over beweeglijk gedrag komt meer voor bij jongens dan bij meisjes (verhouding 8:1). Volgens schattingen - afhankelijk van de definitie - gaat het in Nederland om 5 tot 15% van de kinderen.

Vaak associeert men over beweeglijkheid direct met ADHD (Attention Deficit and Hyperactivity Disorder). ADHD is een soort verzamelbegrip geworden waarnaar men te snel grijpt om gedragsverschijnselen te verklaren.

In bepaalde gevallen is het inderdaad mogelijk dat de oorzaak van over beweeglijk gedrag ligt in het niet goed werken van bepaalde hersengebieden. Het lijkt echter verstandig om verklaringen voor over beweeglijk gedrag eerst zowel letterlijk als figuurlijk dichter bij huis te zoeken.

Oorzakelijke factoren zijn te vinden in het kind, in de situatie thuis of in situatie op de opvang.

Mogelijke oorzakelijke factoren bij het kind

- Temperament van het kind: het kind is vanaf de geboorte (en soms daarvoor) al druk en beweeglijk;
- Onzekerheid, angsten en spanningen van het kind veroorzaakt door omgevingsfactoren
- Hersenbeschadiging;
- Hersendysfunctie: een onderdeel van de hersenen werkt niet helemaal goed;
- Allergie: het overgevoelig reageren op bepaalde producten.

Mogelijke oorzaken in de situatie thuis:

Het gedrag van het kind kan een reactie zijn op de ouder - kind relatie. Dit kan te maken hebben met de opvoeding. De ouders weten bijvoorbeeld niet goed in te spelen op hun kind; zij laten zich te veel op sleeptouw nemen door het kind, zijn inconsequent in hun reacties, stellen te hoge eisen aan het kind of maken het kind te weinig duidelijk wat zij van hem of haar verwachten.

Ook kan het zijn dat er thuis ingrijpende gebeurtenissen plaatsgevonden hebben of plaatsvinden die spanningen met zich mee brengen voor het kind en voor de andere gezinsleden, zoals: gezinsuitbreiding, echtscheiding, verhuizing, ernstige ziekte van het kind of van een van de gezinsleden.

Kinderen kunnen hierdoor zo nerveus worden dat ze over beweeglijk gedrag gaan vertonen.

Mogelijke oorzaken in de situatie op het kinderdagverblijf, peuterspeelplaats of de buitenschoolse opvang:

De over beweeglijkheid van het kind kan ook gebonden zijn aan de opvang. Het heeft dan zeker zin te zoeken naar oorzaken en factoren in de situatie van het kind op de opvang.

Het kan zijn dat het kind zich onveilig voelt in de groep bijvoorbeeld door het gedrag van andere kinderen, of doordat het niet goed weet wat er van hem verwacht wordt. Hierdoor kan het kind angstig en onzeker worden. Deze gevoelens kunnen over beweeglijk gedrag veroorzaken.

De pedagogisch medewerker zelf kan druk zijn en die onrust op bepaalde kinderen overdragen. Ook de omgeving kan een kind erg onrustig maken; bijvoorbeeld een rommelige groepsruimte, veel lawaai enz.

Bijzondere gebeurtenissen kunnen ook onrust teweegbrengen zoals: Sinterklaas of een verjaardag vieren, de komst van een nieuwe medewerker of een nieuw kind.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Meestal is het niet mogelijk om een bepaalde oorzaak aan te wijzen voor het gedrag van het over beweeglijke kind. Bijna altijd is er sprake van meerdere, elkaar versterkende factoren.

Als enkele van die factoren te beïnvloeden zijn, zie je soms het gedrag van het kind al verbeteren. Daarnaast moet je rekening houden met het feit dat over beweeglijkheid een gedragskenmerk van het kind kan zijn waarop je slechts geringe invloed kunt uitoefenen.

Maatregelen die over beweeglijkheid positief kunnen beïnvloeden:

Regelmaat

- Zorg voor duidelijkheid en regelmaat in de dagindeling, zodat het kind weet waar het aan toe is;
- Kondig van tevoren aan wanneer je overgaat op een andere activiteit;
- Vermijd zoveel mogelijk onverwachte gebeurtenissen;
- Bereid het kind voor (maar niet te lang van tevoren) op nieuwe situaties. Bijvoorbeeld wanneer er een verjaardag gevierd wordt; beschrijf dan gedetailleerd wat de opeenvolging van gebeurtenissen zal zijn.

Rust

- Geef alle spullen - zeker die van het kind - een vaste plaats;
- Laat het kind in een groepje spelen met rustige kinderen, die als model voor hem kunnen dienen;
- Zorg voor een rustig lokaal en een opgeruimde omgeving (voor zover dat mogelijk is);
- Zorg voor rust in je eigen gedrag.

Structuur

- Hanteer duidelijke en eenvoudige gedragsregels met duidelijke positieve en aanmoedigende consequenties bij gewenst gedrag en negatieve consequenties bij ongewenst gedrag;
- Beperk de keuzemogelijkheden van het kind. Laat het kind wel kiezen, maar bijvoorbeeld uit 2 mogelijkheden;
- Praat met het kind in korte duidelijke zinnen. Geef korte opdrachten - liefst één tegelijk - die stap voor stap uitgevoerd kunnen worden. Doe het eventueel voor en vraag het kind het op zijn eigen manier na te doen.

Bied structuur aan in het spel; b.v. eerst samen met het kind spelen, daarna het kind alleen (met andere kinderen) laten spelen;

Bied het kind niet te veel tegelijk aan en ruim tussentijds (samen) op.

Positieve feedback

Het geven van aanmoedigen is voor een over beweeglijk kind nog belangrijker dan voor een ander kind. Ook al doet het zijn best, er gaat zoveel fout dat het zelfvertrouwen er voortdurend door ondermijnd wordt. Dat zelfvertrouwen is niettemin enorm belangrijk, daarom: moedig aan!

Zoek positieve punten om het gedrag van het kind te kunnen prijzen of belonen.

Probeer rustig gedrag van het kind zo systematisch mogelijk te versterken door er aandacht aan te schenken in de vorm van een complimentje, een aai over de bol, een knipoog of iets dergelijks. Benoem daarbij het positieve gedrag dat je op deze manier wilt versterken.

Probeer aan negatief gedrag niet te veel aandacht te besteden, zo mogelijk negeren.

Een over beweeglijk kind moet wel duidelijk merken als hij over de schreef gaat. Corrigeren is soms noodzakelijk.

Stimulansen

- Zorg voor afwisseling in de perioden van activiteit en rust en ontspanning;
- Geef ruimte -letterlijk en figuurlijk- om te experimenteren en te bewegen;
- Wanneer het kind motorisch onhandig is, bied dan groot speelmateriaal aan en speelmogelijkheden met bewegen in plaats van precieze spelletjes of materiaal voor fijne motoriek;
- Leer het kind bewegingsspelletjes zoals schommelen en stappen, zodat het kind (eventueel via nadoen) een betere coördinatie en beheersing krijgt;
- Wanneer het kind slechts kort in staat is tot spel dat een bepaalde concentratie vraagt, onderbreek dan het spelen na verlies van concentratie en ga daarna weer verder;
- Wanneer het kind slechts kort in staat is tot gestructureerd spel, maak dan een activiteitenprogramma (dat dagelijks herhaald kan worden) met een aantal gevarieerde spelletjes.

Vertel de ouders wat je op de opvang doet om de beweeglijkheid in te dammen. Probeer ervoor te zorgen dat thuis onderdelen van jouw aanpak overgenomen worden.

12.30 Aandachtstoornis

Bij aandachtstoornissen gaat het om kinderen die hun rusteloze gedrag niet onder controle kunnen krijgen op momenten waarop van ze verwacht wordt dat ze zich concentreren. Bijvoorbeeld tijdens instructies of bij het uitvoeren van opdrachten. Ze blijven voortdurend in beweging, zitten te wiebelen en te draaien, lopen van hun plaats, stoten andere kinderen aan. Ze hebben daarmee een nadelige invloed op hun omgeving en op hun eigen

ontwikkeling. Dit laatst doordat ze te weinig instructies oppikken en hun opdrachten niet goed uitvoeren.

Het lijkt erop dat kinderen met aandacht te kort niet goed in staat zijn belangrijke van onbelangrijke informatie te scheiden. Zij kunnen eigen impulsen en achtergrondprikkelers te weinig onderdrukken. Zij richten hun aandacht niet goed en kunnen de aandacht niet lang ergens bijgehouden.

Lange tijd is aangenomen dat de stoornis het gevolg was van een minimale hersendysfunctie, daarom werden zij MBD-(minimalbraindysfunction) kinderen genoemd. Omdat zo'n disfunctie neurologisch meestal niet is vast te stellen, spreekt men tegenwoordig van ADHD-kinderen, als aandacht te kort en over beweeglijkheid samengaan (ADHD=Attention Deficit and Hyperactivity Disorder).

Als mogelijke oorzaken bij aandacht te kort vinden we:

Hersenafwijking, ontstaan voor, tijdens of na de geboorte. Bijvoorbeeld ten gevolge van een infectie, epilepsie, trauma of medicijnen tijdens de zwangerschap erfelijke of familiale factoren of zintuigproblemen.

Bij vermoedens van aandachtstekortstoornis moet worden gelet op de gevolgen op school of op de kinderopvang. Het is zaak dat de zintuigen (vooral het gehoor) goed onderzocht worden. Ook de emotionele ontwikkeling en vooral het zelfbeeld van het kind is belangrijk. Een negatief zelfbeeld kan leiden tot faalangst of agressie.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Geef het kind een rustige plaats in de groep, zodat er zo weinig mogelijk storende prikkels zijn.

Ga bij instructies naar het kind toe, noem zijn naam, kijk het aan, wacht tot het jou aankijkt, spreek kort en duidelijk, geef niet meer dan één opdracht tegelijk, en laat zo mogelijk de boodschap herhalen.

12.31 Contactstoornis

Van een contactstoornis is sprake als een kind geen belangstelling heeft voor de ander en ook niet op hem reageert. De ander krijgt het vreemde gevoel als voorwerp benaderd te worden en het kind niet te kunnen bereiken of aanspreken. In extreme en zuivere vorm heet dit in zichzelf gekeerd en egocentrisch gedrag "autisme". Er zijn echter ook mildere vormen en aan autisme verwante stoornissen.

Opvallende kenmerken zijn:

- Geen of weinig oogcontact;
- Geen of weinig reactie als er iemand binnenkomt;
- Het kind vertelt niet over wat het elders meemaakt;
- Vaak opvallende langdurig herhaalde motorische verschijnselen, zoals fladderen, alsmar ronddraaien, op en neer springen, heen en weer hollen, wiegen of schommelen, en kloppen of trommelen;
- Obsessieve voorkeur voor bepaalde voorwerpen of handelingen, zoals:
 - Schakelaars alsmar aan en uit doen
 - WC doortrekken
 - Deuren open- en dichtdoen
 - Het verzamelen van waardeloze voorwerpen;
 - Het opzoeken en betasten van onbelangrijke details

Deze gedragingen belemmeren het ervaringsleren en het sociale functioneren.

Wat kun je als pedagogisch medewerker doen?

Bespreek je ongerustheid over de contactarme en de betrokkenheid van het kind met de ouders, team en de rayonmanager. Adviseer ouders in overleg met de rayonmanager eventueel nader onderzoek te laten doen, ook op zintuigafwijkingen en ontwikkelingsstoornissen.

Ouder Commissie

13.0 Opstart

Ook Zoblij gaat binnen 6 maand na opstart een oudercommissie vormen. In gezamenlijkheid zullen wij een reglement en de bijbehorende stukken t.z.t. bijvoegen bij dit Pedagogisch Werkplan.

Heeft u als belanghebbende zin om met ons dit uit te werken dan meldt het even bij Henk of Monique.

Klachtenprocedure

14.0 Klachten

Wij doen ons uiterste best om het u kind maar ook u, naar de zin te maken. Toch kunnen wij ons ook voorstellen dat de beleving soms anders is. Graag gaan we dan met u in gesprek om te kijken of wij dit verschil van inzicht kunnen overbruggen.

Wij zijn aangesloten bij de landelijke geschillencommissie. Ook hier kunt u beklag doen over onze organisatie. Wij hopen echter dat er een wederzijds vertrouwen is in ons dat u eerst met ons in gesprek gaat.

Het klachtenreglement staat in een apart document op onze website.